

BÜLLETÄÄN

EESTI ÕPETAJATE KESKÜHINGU
HÄÄLEKANDJA

Eesti Õpetajate Keskühingu
häälekandja

BÜLLETÄÄN

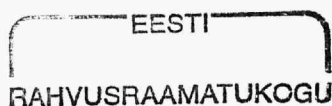
Nr. 16

Bulletin of the Estonian Teachers Association in exile

Stokholm 1967

SISUKORD

1. Kas oleme õigel teel? M. Meiusi	3
2. »Sörve», eesti noorte suvelaager Austraalias. Paul Kimmel	10
3. Juttu on Baltimore'i Eesti Koolist. Evald Tammaru	15
4. Täienduskooli tööst Montrealis. Karl Vaikla	21
5. Algaja emakeeleõpetaja raskusi Baltimore'i Eesti Koolis. Aleksander J. Leinjärv	26
6. Abiks pedagoogilise erihariduseta õpetajale. Aleksander J. Leinjärv	33
7. Täienduskool või eesti kool? Aleksander J. Leinjärv	35
8. Põhjala kursus Helsingis. Elmire Kägi	37
9. Õppetöö näitlikustamisvahendeist. A. Kajassaar	42
10. Märkmeid eesti koolide ja õpetajate ühingute tööpõllult. H. Rajamaa	44

Eesti Õpetajate Keskühingu aadress:

Etniska Skolan, Brunnsgatan 11, Stockholm C, Sweden

Toimetus: H. Rajamaa (*ansvarig utgivare*), H. Kirikmäe, H. Marand ja K. Meikup.

KAS OLEME ÕIGEL TEEL?

Juba üle kahekümne aasta tegutses eesti kool paguluses. Paguluse algpäevil lootsime, et mõne aastaga on maailmas õigus jälle jalule seatud, ning võime koju tagasi pöörduda. Võõrsiloleku pidasime lühikeseks ooteajaks. Selle ooteaja kestel tuli korraldada hariduse andmist eesti lastele ja noortele. Peatselt leiamegi eesti koole tegutsemas igal pool, kuhu eestlasi suuremal hulgal endale peatuspaiga oli leidnud, küll laagrites ja väljaspool, täisajaliste ja osaajaliste koolidena. Domineeriva koolitüübina väheste allesjäänud täisajaliste koolide kõrval näitab eesti täienduskool kõigil mandritel ikka veel elujõudu.

Kuid nüüd, kus meie peatses tagasipöördumise lootuses oleme pettunud, võõrsilolek kipub kaotama oma ooteaja iseloomu ning nii mitmedki on kaotanud lootuse kunagisse tagasipöördumisse, tekib küsimus, kas on ikka veel õige, et saadame oma lapsed eesti kooli ja kasvatame neid eesti rahvuslikus vaimus kodus, noorte organisatsioonides ja muude rahvuslike ürituste kaudu. Vahest teeme seda ainult inertusest, mitte suutes ümber orienteeruda vastavalt muutunud olukorrale? Või on rahvuslikuks kasvatuseks siiski veel oluline vajadus?

Püüame käesolevaga küsimust vaadelda kolmest olulisest aspektist: pedagoogilisest, rahvuspoliitilisest ja praktilisest seisukohast.

Lähtudes pedagoogilisest vaatekohast, seisame kõigepealt põhimõttelise küsimuse ees: kas rahvuslik kasvatus kui niisugune moodustab vajaliku osa üldises kasvatuses, või on see tarbetu lisand, kui mitte koguni pahe? Läheks liiga pikale anda ülevaadet sellest, mis rahvuslikust kasvatusest aegade jooksul on rää-

gitud ja kirjutatud. Lühike kokkuvõte sellest on, et kasvatus ei saagi olla teisiti kui rahvuslik. Kui vanemal generatsioonil, kes teostab kasvatust, on mingi rahvuslik omapära, siis annab ta seda paratamatult edasi ka pealekasvavale generatsioonile. Käbi ei kuku kännust kaugele. Neid ideaale, mida teatud ühiskond taotleb, püütakse edasi istutada järgnevasse generatsiooni, selles peitub kasvatusolemus. Juba sellega, et laps õpib emakeelena teatud rahvuse keelt, on ta esimeses järjekorras viidud seosesse selle rahvusega. Tänapäeva inimkond jaguneb eeskätt rahvusühiskondadeks. Kasvava noore kogu minevik ja tulevik on seotud vastava rahvusühiskonnaga, ta on nagu orgaaniline osa sellest. Kui tahetakse noort teatud rahvusliku kasvatusmõjust välja lülitada, siis peaksime ta paigutama mõne teise rahva hulka, kus ta saaks ikkagi rahvusliku kasvatusmõju, ainult teise rahva oma.

On ilmne, et kasvatus on paratamatult rahvuslik seepärast, kuni seda teostavad rahvuslikud ühiskonnad. Kas pooldada rahvuslikku kasvatust või eitada seda, oleneb järelikult sellest, kas pooldame rahvusühiskondade olemasolu või mitte.

K u i ü h e n d u s e s H i t l e r i n a t s i s m i g a rahvusluse idee kannatas mõningaid tagasilööke, siis tänapäeval võime jälle konstateerida selle tõusu. Sotsialistlikud-kommunistlikud ideed ei ole suutnud hävitada rahvuslust, vaid ka kommunistlikkudes maades tõstab rahvuslus üha rohkem pead. Rahvuslus on ilmselt tugevam kui sotsialistlik ideoloogia. Selle loomulikuks põhjuseks on rahvusluse vitaalne alus. Iga elusolend võitleb enda olemasolu eest. Perekond, rahvus, inimkond on laiendatud "mina" avarduvad astmed, mille eest terve vaistuga inimene samuti võitleb.

R a h v u s o n l o o m u l i k u k s ü h i k u k s, millest koosneb inimkond ja mille kaudu toimub inimkonna kultuuriline areng. Et selle juures tekib rahvus-

te vahel mõnikord konflikte, sõdu ja teisi tülitsemisi, on kahjuks tõsi, kuid kasvab ka rahvusvaheline koostöö ning tugevnevad rahvaste vastastikuseid suhteid koordineerivad organid, mis annab lootust, et tulevikus rahvuse pahed oma teravuse kaotavad, ja kõik rahvad võivad sõbralikus koostöös ja võisteldes võidelda inimkonna rikkalikuma tuleviku eest. On vaevalt usutav, et inimkonna jagunedes rahvuste asemel teissugustesse osadesse, viimaste vahel pinge ja konfliktid kaoks. Vaevalt oleks see soovitatugi, sest sellele järgneks loodus ning kannataks üldine edu.

Üksikisik, rahvus kui ka inimkond vajavad oma tegutsemiseks ideaale. Nende puudumisel kaoks elumõtte ja koos sellega ka elujõud. Kuna rahvuslik ideoloogia, nagu eelpool öeldud, on tugeva läbilöögijõuga ning on oma vitaalse aluse tõttu kergesti elustatav, ning rahvused on selleks vahepealseks astmeks, mille kaudu inimmass organiseerub inimkonnaks ja kelle panustest akkumuleerub inimkonna kultuur, siis ei ole midagi iseloomulikumat, kui et rahvusluses näha seda kandvat ideoloogiat, mille ümber koonduvad teatud rahva ühiskondlikud püüded, tehes seega rahvast rahvuse.

Sellisel nähtuna omab rahvuslus loomulikult ka väärrika koha järeltulevate generatsioonide kasvatuses. Selle juures tuleb rahvuslust õieti mõista. Rahvus on osa inimkonnast ja inimkond on üle rahvuse. Ei saa seepärast suhtuda teistesse rahvustesse põlastusega, või püüdega neid hävitada, vaid tuleb tunnustada nende väärtust sama inimkonna liikmetena ning näha neis kasvõitlejaid inimkonna väärrika tuleviku eest. Tee inimkonna hüvangule kulgeb rahvuste kaudu.

Oll es andnud rahvuslusele tähtsa koha kasvatuse ideaalis, tuleb selle kõrval veel alla kriipsutada rahvustunde olulist osa kasvatuse protsessis. Nimelt psühholoogilisest küljest vaadatuna on kasvatus nende eelduste ja jõudude aktiveerimi-

ne, väljaarendamine ja organiseerimine, mis lapses eneses peituvad. Laps areneb ainult tema enda tegevuse kaudu. Kasvataja peamine ülesanne on lapse enda tegevust tema enda arendamiseks virgutada ja juhtida. Kasvataja raskeim ülesanne on leida ja suuta küllaldaselt aktiveerida neid jõuallikaid, mis kasvandikku endaarendamisele õhutavad. Üheks selliseks jõuallikaks on rahvustunne. Rahvuslus, lähtudes vitaalsest alusest, moodustab vaimsele tasemele jõudes rahvusliku ideoloogia ning leiab oma psühholoogilise kajastuse ja sadestuse rahvustundes. Viimane loob püsiva emotsionaalse aluse rahvusideoloogiale ning on sellena tugevaks teguriks inimese tegevuse motiveerimisel.

I g a s t r a h v u s t u n d e s t e l u s t a - t u d n o o r tahab kujuneda tunnustatud liikmeks oma rahvuskaaslaste hulgas ning kaasa aidata oma rahvuse edukusele ja kuulsusele. See tahe virgutab teda tema endaarendamise püüetes. Rahvustunde õhutamine omab seega väärtust kui üks tegur, mis aitab luua kasvandikus endaarendamiseks vajalikku energiat, nagu seda on vaimsete huvide äratamine, võistlustahte elustamine j.t.

Oleme seega põhimõtteliselt tunnustanud rahvusliku kasvatusse kui niisuguse väärtust, kuid jääb veel vastata meie eriküsimusele, s.o. kuidas suhtuda rahvusliku kasvatusse küsimusse paguluses.

J ä t t e s e s i a l g u k õ r v a l e r a h - v u s p o l i i t i l i s e l ä h t e k o h a, võiksime küsida, kas ei ole pedagoogiliselt õigem lasta oma lastel sulada kokku asukohamaa noortega, nii et neist saaksid jäägitult vastava rahvuse liikmed. Kas ei ole see ainult jonni ajamine, et elades teise rahva hulgas, püüame ikkagi säilitada oma rahvust ka järgnevates generatsioonides? Tõsi, selles võib olla paljugi jonni, kuid selle jonni taga peituv vaist on siiski õigel teel.

E i o l e u s u t a v, e t o l e k s v õ i m a - l i k k a s v a t a d a p a g u l a s n o o r t j ä ä -

g i t u l t r o o t s l a s e k s, i n g l a s e k s v õ i
mõne teise rahvuse liikmeks, välja arvatud vahest juhud, kus
laps juba väikelapsena satub võõraste hulka, ilma et ta oma
tõelisest päritolust saaks kunagi teadlikuks. Kui mõni lap-
sevanem püüaks oma laste eest oma rahvuslikku päritolu var-
jata, oleks sellest rohkem tüli kui kasu. Varem või hiljem
hakkab laps ise oma päritolu vastu huvi tundma, kes ja kus
olid ta esivanemad, kes on ta sugulased jne. Kui talle siis
selgub, et ta päritolult ei kuulu sellesse rahvusse, kuhu
ta siiani arvas end kuuluvat, võib tekkida pettumuslik mur-
rang ja hingeline lõhestumine. Ta võib ühenduses sellega
tunda moraalset piina, et ta nagu reetur on elanud kaasa
võõrastele ega tea midagi oma tõelistest rahvuskaaslastest.
Kui teda lapsena pole kontakti viidud oma rahvusega, eriti
kui talle pole õpetatud emakeelt, mis teeb sellise kontakti-
loomise ka hiljem raskeks, võib nii mõnigi noor tunda end
kõigist lahtikistuna, ja kes kaotab kontakti kaasinimestega.
Ta võib kujuneda erakuks ning tõenäoliselt teeb etteheiteid
oma vanemaile, et need teda oma rahvusest on lahti kiskunud.

K u i a g a l a p s o n j u b a a l g u s e s t
p e a l e o m a r a h v u s e s t t e a d l i k, oskab
selle keelt, on kontaktis oma rahvuskaaslastega, tunneb oma
rahvuse ajalugu ja kultuuri ning hindab oma rahvust, siis ei
ole põhjust arvata, et rahvusküsimuses hiljem võiks tekkida
pettumusi. Igatahes suudab meie lakkamatu võitlus iseseis-
vuse eest, viimase lühikese iseseisvusaja saavutised kui ka
meie noorte edukus paguluses igale eesti noorele selgeks
teha, et tal ei tarvitseks oma rahvust häbeneda.

Võib muidugi juhtuda, et asukohamaa noored mõnikord
suhtuvad vaenulikult pagulasse kui võõrasse, kuid pagulas-
laps kannatab selle vaenu all rohkem, kui tal puudub oma
rahvustunne ning sellega ühenduses endausaldus. Rahvustunne
seob noort oma rahvuskaaslastega, luues seega teatud psüühi-
lise seljataguse (mõnikord ka füüsilise), mis tõstab enda-
usaldust ja kasvatab kindlustunnet, moodustades psüühilise

kilbi väljast tulevate vaenunoolte tagasiheitmiseks.

Võime kokkuvõttes kindlasti väita, et pedagoogilisest seisukohast on rahvusliku kasvatuse jätkamine paguluses meie noorte normaalse arengu huvides tungivalt vajalik. Ilma selleta jääks nende iseloomu nõrk koht, mille üle kogu isiksus võib hiljem kokku variseda.

T e i n e o l u l i n e l ä h t e k o h t m e i e r a h v u s l i k u k a s v a t u s e n õ u d e l e o n r a h v u s p o l i i t i k a. Meie teame mille all meie kodumaa kannatab. Kes on veel rohkem õigustatud ja kohustatud häält ja kätt tõstma seal valitseva olukorra vastu, kui mitte meie? Kõik võimalused kodumaa vabanemiseks pole veel kadunud ja meie ei tohi neid lootusi enneaegu maha matta. Meie teame, et peale Teist maailmasõda kujunenud poliitiline olukord on suuresti muutunud ja muutub iga päevaga. Keegei ei suuda ette näha, millised pöörded seal võivad tekkida isegi üle öö. Meie peame olema valvel ning peame Eesti taasvabastamise nõuet kogu aeg maailma areenil elavana hoidma, et see kujuneks rahvusvaheliselt tunnustatud nõudeks, mis tuleb teostada, kui kord tuleb Teise maailmasõja tagajärgede lõplik mahamatmine ja rahvaste õiguste jaluleseadmine. Ja kui see ei teostu meie generatsiooni kestel, siis tuleb selleks võitlust jätkata järgnevatel generatsioonidel. Selleks peame oma noorpõlve ette valmistama.

K u i m õ n i n o o r o m a s s u u r e s i d e a l i s m i s l e i a b, et rahvuslik ideoloogia on liiga kitsarinnaline ja egoistlik, ta tahab olla maailmakodanik ja tegutseda inimkonna huvides, siis ei ole raske talle selgeks teha, et inimkond koosneb rahvustest, ja võidelda ühe rahva vabaduse eest tähendab võidelda ühe osa inimkonna eest. Võidelda eesti rahva vabaduse eest tähendab praegustes oludes võidelda selle osa inimkonna eest, kelle õigused on äsja brutaalselt jalgade alla tallatud ja keda ähvardab häving. Inimsuse huvides on aga kõiki rahvusi säästa koos nende keele ja kultuuriga, et sellega rikastada

inimkonna kultuuri. Antakse seadusi ja luuakse asutusi, et kaitsta teatud liiki taimi või loomi väljasuremise eest. Kas siis keegi inimkonna huvide eest võitleja võiks külma südamega pealt vaadata, kuidas hävitatakse üks või teine rahvus. Ei ole seepärast ühtegi väarikamat ülesannet eesti noorele, kui võidelda oma kodumaa ja kodurahva taasvabastamise eest. See on võitlus inimsuse eest.

Vaatleme lõpuks meie rahvusliku kasvatuses väärtust praktilisest seisukohast, s.o. millist kasu või kahju oleks sellest eesti noorele tema tulevases isiklikus eluvõitluses.

O l e k s v ä ä r n ä h a m e i e r a h v u s l i k u s k a s v a t u s e s a i n u l t o h v r i t o o m i s t i s a m a a l t a r i l e. Kuuluda eesti rahvusgruppi tähendab omada suurel hulgal sõpru üle kogu maailma, kes tarbe korral ei jäta ulatamata oma abistavat kätt. Igauks meist võib tuua näiteid, kus rahvuskaaslased talle pakkusid suurima väärtusega abi möödunud rasketel aegadel, või kus ta ise abistas teisi. Seda tehti enamikus mitte seepärast, et oldi isiklikud sõbrad, vaid seepärast, et oldi rahvuskaaslased. Maailma sündmuste areng ei jää seisma, ja meie ei saa olla kindlad, et meie rännakud nüüd on lõppenud. Kas ei või ühel päeval ähvardada Rootsit või Austraaliat punane rünnak või Lõuna-Aafrikat mustade oht? Võib tekkida vajadus uuesti asukohamaa vahetamiseks. Kindlasti pakuksid kaasmaalased ka sel puhul oma abi, nagu nad tegid seda paguluse algpäevil. On suur väärtus omada sõpru, isiklikkude sõprade kõrval ka rahvussõpru. Jäädes eestlas-teks kindlustame endile sellise sõprade ringi üle maailma.

E e s t i k e e l o n s a a n u d o m a m o o d i m a a i l m a - k e e l e k s, mille kõnelejaid leidub kõigis maailma nurkades. See soodustab isiklikkude kontaktide loomist kõikides maades, kui seda üheks või teiseks otstarbeks vajame.

Statistilised andmed näitavad, et eestlaste hariduslik tase on ümbrusest kõrgem, kuna eestlasist õpilaste

protsent kesk- ja kõrgemates koolides on suurem kui üldine keskmine. Seetõttu on põhjust arvata, et eestlasi satub üha rohkem juhtivatele positsioonidele, ning saavad sellistena oma rahvuskaaslastele seda enam abiks olla.

Eestlaste grupist eemalejäämisega kaotaksime kõik need paremused, kuid ei võidaks midagi selle asemele.

Lõpuks, kuid mitte vähemtähtsana, peame pidama silmas ikka seda, et meie ideaal kord täitub ja Eesti jälle vabaneb. Siis võidakse seista suure pettumuse ees, et isade maa kutsub oma võõrsilolevaid tütreid ja poegi, kuid need ei saa seda vastu võtta, sest puudub see, mis neid ühendab - eesti keel.

Väärrib mainimist, et kõiki eelpoolkäsitletud rahvusliku kasvatuses hüvesid on võimalik saavutada siiski suhteliselt kerge vaevaga. Eesti kodul tuleb jääda selleks, mis ta on - eesti keelt kõnelevaks eesti koduks, kes saadab oma lapsi eesti kooli ja laseb neil osa võtta eesti noorte organisatsioonidest. Ka ei tee asukohamaade võimud erilisi takistusi meie rahvuslikule kasvatuses, nagu seda tehakse kodumaal, kuna elame enamikus demokraatlikkudes maades. Neid võimalusi kasutamata jätta, oleks patt meie noorte, meie kodumaa ja inimsuse vastu.

M. Meiusi
(Sydney)

» S Õ R V E »

EESTI NOORTE SUVELAAGER AUSTRALIAS

O m a a s u k o h a m a a e r a l d a t u s e
t õ t t u suuremaist eestluse keskusist põhja poolkeral, kui ka väiksema kaasmaalaste arvu tõttu, on eestlaskond Austraalias seisnud kõrval meie avalikkuse tähelepanu keskpunktist.

Asudes ülevaadet andma Sydney Eesti Täienduskooli poolt korraldatavast iga-aastasest noorte suvelaagrist, pean vajalikuks mõnesõnaliselt peatuda eestlaste üldarvul

ja paiknemisel Austraalia osariigis New South Walesis, mille pealinnaks on Sydney. 1954.a. andmeil oli Eestis sündinud isikuid N.S.W.-s 3.232, neist Sydneys 2.279 isikust. Sydney järele on teisteks N.S.W. eestlaste keskusteks Thilmere eestlaste asundus, Wollongongi ja Newcastle'i linnad. Laialipaisatuna ja väiksemal arvul esineb aga eestlasi üle terve osariigi.

Kuigi eesti noortele eestikeelsete tundide andmisega alustati Sydneys juba aastal 1929, algas organiseeritud täienduskooli tegevus 1949.a. nn. uustulnukate eestvõtmisel ja on kestnud tänini. Hiljem loodi täienduskoolid ka Thilmeres ja Wollongongis. 50.-date aastate algul tekkis Sydneys mõte noortele suvelaagri korraldamiseks. Kuna eestlastel omal vastav laagrikoht puudus, pöörduti Haridusministeeriumi poole palvega n.n. National Fitness Camp'i üürida. Kooliaasta vältel kasutab Haridusministeerium neid laagreid oma otstarbeks, kuid siinsel koolide suvevaheajal detsembri keskpaigast kuni jaanuari lõpuni võimaldub ka erarühmadel neid üürida. Oli ennekuulmatu julgustükk, et üks rahvusrühm soovis korraldada eralaagrit Austraalias ajal, kus kõik oli suunatud uustulnukate võimalikult kiireks assimileerimiseks. Võimaliku konflikti ja äraütlemise vältimiseks esineti Sydney Estonian Sunday School'i nime all, kuna noorte kristlik kasvatus on Austraalias sügavalt juurdunud.

1952.a. alates ongi meie noorte suvised kokkutulekud toimunud Haridusministeeriumi laagreis, välja arvatud kahel aastal, mil tuli kasutada YMCA lahket kaasabi ja vastutulekut. Aastate vältel oleme ühel või teisel põhjusel olnud sunnitud kasutama erineva asukohaga laagreid, kuid juba viimased viis aastat on viibitud Point Wolstoncroft'i laagris, looduslikult kauni Macquarie järve poolsaarel, või "Sörvel", nagu noored laagri ristisid.

"Sörve" asub 80 miili Sydneyst põhja suunas ja tema ametlikuks mahtuvuseks on 120 isikut. Erakordselt oleme

laagri austraallasist juhtkonna vastutulekul aga majutanud 135 osavõtjat (1965. aastal). Ajaliselt toimub laager vahetult siinse kooliaasta lõpu ja jõulude vahel, millest tingituna on laagri kestvuseks 5 - 10 päeva. Peale Sydney Täienduskooli õpilaste (1966.a. 47%) on osavõtjaid üle kogu N.S.W., kuni 480 miili kauguselt. Vanuselt kuulub enamused 8 - 17 aastaste hulka, kuid alati on olnud ka nooremaid, kes on laagris ühe vanema järelvalve all. Näitena toon 1966.a. laagri koosseisu:

Lapsed 7 a. ja nooremad	6
" 8 - 17 aastased	85
Üle 17 a., täiskasvanud ja juht-	
kond	<u>22</u>
Kokku	113

Laagri juht- või järelvaataja skonnastavaid väheste eranditega siin üleskasvanud ja täienduskoolis õppinud noored, kes on enamuses kõrgemate õppeasutuste õpilased või juba õpingud lõpetanud. Mõned nendest on elukutselt kooliõpetajad kohalikes koolides või aktiivsed juhid eesti skautlikus liikumises. Laagrijuhiks on viimasel neljal aastal olnud eesti-aegne tuntud noorteujuht ja YMCA tegelane Ingomar Netliv Camberrast.

"Sõrve" ei kuulu oma iseloomult otseselt ei õppe-ega puhkelaagrite hulka. Kõige enam sarnaneb "Sõrve" ehk YMCA laagrite tüübile. Kasvatuslikeks alusteks on rahvuslikud ja kristlikud ideed, mida ei rakendata klassiruumis ega koolipingil, vaid suunatud ja korraldatud sise- ning välis-tegevuses.

Noored on mahutatud väikestesse 8-voodelistesse taredesse, mis asuvad puude all ja vahel, suurepärase vaatega järvele. Tare liikmeskond moodustab võimalikult ühtlase vanusega pere, kes on ristitud näit. Eesti loomade või lindude nimedega. Teinekord toimub jaotus maakondade ja linnade, elukutsete jne. kaupa. Vastavalt nimetusele on tare kaunis-

tused, embleemid, tarehüüud. Keeleoskuse kohaselt kirjutavad või joonistavad noored oma laagripäevikus sellel teemal. Taredevahelises puhtuse- ja esinemisvõistluses saadud punktid on mn. reisupiletiks reisil ümber kodumaa, loomulikult alates Sõrve säärelt. Noored jälgivad pinevusega oma päev-päevast edu suurel Eesti kaardil, kus päevaseks etapiks on kahe linna vahemaa ehk 50 punkti. Mõnikord tuleb ööbida ilma kohale jõudmata, kuna ühistöö lonkas ja tare ei olnud küllalt korras, kaunistused olid kehvad või lõkkenumbrid keksised.

Ü l d t e g e v u s e o s a s m ä n g i v a d v ä i k e s e d k u n i 8 - a a s t a s e d l a u l u - j a l i i k u m i s m ä n g e o m a " t ä d i d e " j u h a t u s e l j a e e s t - v ö t m i s e l . S a m u t i j o o n i s t a t a k s e v ö i k l e e b i t a k s e . S u u r e m a d j a g u n e v a d v a n u s e j ä r e l e s e g a k o n d a d e k s . E r i t i r ö h u t a t u d o n s p o r t l i k u l i i k u m i s e o s a t ä h t s u s v ä r s k e s õ h u s , a g a v a b a s l o o - d u s e s k o n t r o l l i t a k s e m ä r k a m a t u l t k a t e a d m i s i k o d u m a a a j a l o o , m a a t e a d u s e , l o o d u s l o o ü l e . Õ p i t a k s e l i h t s a i d s k a u t l i k k e t e a d - m i s i , l o o d u s e t u n d m i s t , e s m a a b i . T u l e b l a u l d a e e s t i l a u l e j n e . M ä n g u d e s j a v ö i s t l u s t e s a r e n d a t a k s e k o o s t ö ö v a i m u - m i - d a ü k s e i o s k a , t e a b t e i n e j a k u i k e r g e s t i j ä ä b s e e m e e l d e .

Mõnikord mängitakse mõnele muinasjutule või põnevale loole ülesehitatud mängu, kus saab metsas hiilida, luurata ja millest kõik osa võtavad. Vahel aga lihtsalt joonistatakse või voolitakse savi. Kõikjal on tegevus juhtide järelevalve all ja märkamatuks õpitakse uusi eesti sõnu ja mõisteid.

Õ h t u t i o n s a a l i s v ö i v ä l j a s l õ k k e ä ä r e s e t t e k a n d e d . I g a t a r e p e a b m i d a g i e s i t a m a , v ö i m a l i k u l t k ö i g i t a r e l i i k m e t e k a a s t e g e v u - s e l . L a u l d a k s e v a n u t u t t a v a i d l a u l e a g a õ p i t a k s e k a u u s i . E s i t a t a k s e v a s t a s t i k k u m ö i s t a t u s i .

Kuna laagrit toimub vahetult enne jõule, peetakse jõulupuu ja tuleb jõuluvana - tavaliselt külastuspäeval. Väikesed inglised küünlad käes loevad jõulu-evangeeliumi.

Eeskava numbritena kantakse ette laule, luuletusi või mõni improviseeritud näidendikene. Esinevad täienduskooli orkester ja üksikud solistid. Külalistele on demonstreeritud ka rahvatantse ja tütarlaste võimlemist.

Väga suurel määral mõjustab tegevuse ilmet laagri lühikene kestvus. Mitte vähemat tähtsust omab juhtide kaadri koosseis. Leida tahtelisi ja võimelisi inimesi, kellel õnnestuks saada puhkust töökohalt, et seda siis tasuta ohverdada ühiskonna heaks, ei ole kerge. Lahenduseks on olnud isikute kaasatõmbamine, kes õpilastena või õpetajatena algavad suvevaheajaga. Praktiliste täienduskooli õpetajate või noortejuhtide kogemustega inimesi on nende seas olnud vaid üksikuid. Siinkohal peaksin nimetama möödunud aastal hr. Netlivi algatusel ja S.E. Täienduskooli läbiviimisel korraldatud nädalalõpu õppelaagrit tulevastele noortele suvelaagri juhtidele.

P e a m i s e k s m u r e k s j a p r o b l e e - m i k s o n j a j ä ä b e m a k e e l e r ä ä k i m i n e. Milline on olukord teistes eestlaste ühiskondades üle vaba maailma, ei ole allakirjutanule tuttav, kuid kohapeal on see väga muret tekitav. Noortele endile ei saa ega tohi õieti etteheiteid teha, kuna kodu on rahvuslikult suunavaks ja kasvatavaks teguriks. Millised need põhjused ka oleks, et lastevanemad ei ole selleks aega ega tahtmist, täiesti andestamatu on järjekindluse puudus lapsega emakeele rääkimises. Ei ole erakordseks nähteks, et lapsel lastakse rahulikult vastata inglise keeles - mis last ikka vaevata! - või räägitakse temaga koguni vigast inglise keelt. Vanemate "peen" komme emakeelt inglise keelega segamini rääkida on ülimalt tavaline. Samal ajal soovitab tänapäeva ametlik riigipoliitika uustulnukail oma lastele pärandada emakeele oskus. Mida suudab siin ära teha täienduskool 3 tunniga nädalal või suvelaager 5 päevaga aastas, kui vanemad ülejäänud 360 päeva vältel selleks kaasa ei aita!

O n t a v a l i s e k s n ä h t e k s, e t i s e -

gi noored hea kasvatusega kodu-dest omavahel kokku saades vestlevad inglise keeles. Iaagrisse saabudes on haruldaseks juhuseks kuulda noori rääkimas emakeelt, kui juhte vahetus läheduses ei ole. Seda rõõmustavam ja liigutavam on nädala möödudes omaalgatuslik emakeele rääkimine noorte poolt, kes seda vaid vaevaliselt oskavad.

Laagrist lahkudes kahe tsetakse üks meelset - aeg oli liiga lühike. Pikema-ajalise laagri töö õleks kindlasti mitmekesisem ja tulemusrikkam, saavutused meelde jäävamad. Aga isegi lühikes ajaga õpitakse tundma end ühise perena, luuakse tihedaid sõprussidemeid ja talletatakse mälestuste varamusse meelde jäävaid elamusi. See on sageli püsivam kui aktusekõne kõlavad sõnad.

Paul Kimmel

Juttu on Baltimore Eesti koolist.

Meie praegune Baltimore Eesti kool sai alguse 1955.-56. õppeaastal. Me alustasime tööd 1955. aasta veebruarivõi märtsikuus peetud õpetajate ja lastevanemate koosoleku otsuse põhjal. Koosoleku kokkukutsujaks oli Baltimore Eesti Selts. B. Eesti Seltsil kooliruumi polnud, need saime YWCA International Centri ruumes, Broadwayl.

Kooli tööleasumise esimeseks tingimuseks oli: Kas meil õpetajaid on?

Õpetajatena lubasid oma kaastööd: Tõnis Roosmaa, Leida Siimsen, Meeta Liiv, Evald ja Elvine Tammarud. Kõik nimetatud on endised tegelikud õpetajad juba kodumaalt. Kooliruumid sisaldasid vaid tavalisi laudu ja toole. Oli ka mõningaid seinatahvlaid. Ruumid olid väikesed, kuna aga ka klassid oma koosseisult olid arvuliselt "pisikesed", siis see muret ei valmistanud.

Õpilased - ? Kogu eestlaste rahvusgrupp oli 400 üm-

ber, neist kooliealisi lapsi (6 - 16 aasta vanused) 75-80. Samal ajal eksisteeris Baltimores juba Eesti Täienduskool. Organisatsioonide esinduse ettepanek nimetatud täienduskooli õpetajaskonnale, alustada Eesti Kooli tööd Baltimores ühisel jõul ja nõul, lükati tagasi. Alustasime nii siis omal käel. Õpilasi kogunes meile 27.

Õppeaineteks: Eesti keel - kaks õppetundi õppepäeval, kodumaa tundmine (Eesti maateadus ja - ajalugu) - üks õppetund vaheldumisi, ja laulmine, üks õppetund igal õppepäeval.

Koolipäevad toimusid igal pühapäeval kella 9-sast kuni kella 12-ni. Igall õppepäeval peeti neli õppetundi, à 45 min. ja vaheajad 5 minutit.

Klassid, mis nimetasime õpperühmadeks, koostasime õpilaste vanuse järele. Moodustasime neli õpperühma ja igas neist olid õpilased üsna mitmest aastakäigust: 6-8 a., 9-11 a., 12-13 a. ja 14-16 a. Järgnevail õppeaastail kujunes õpilaste vanus veelgi pikematele vahedele -5. eluaastast kuni 17. eluaastani. Suurim õpilaste arv oli meie koolis 1958-59, 1959-60 ja 1960-61 õppeaastatel - 36. Ajutiste õppejõududena töötasid meie koolis esimeste õppeaastate jooksul veel pr. L. Ulenurm ja pr. Herta Iise. Alates 1957. - 58. õppeaastast töötab meiega regulaarselt kaasa pr. Lillian Esop (Hanau Eesti Gümnaasiumi lõpetanud) ja samast ajast alates ka pastor Uno Plank usuõpetuse õpetajana. Samast õppeaastast alates võtsime õppekavva järjekindla õppeainena usuõpetuse ja alustasime iga koolipäeva hoomikupalvusega. Samal õppeaastal oli meil õnn saada uued kooliruumid, kuna YWCA International Center asus oma uutesse avaratesse ruumidesse. Uute ruumidega koos oli meil ka õnn kasutada avarat ja nägusat pidusaali avara näitelavaga. Nii siis tulid näitemängud. Kas oli see jõulupuul või kevadpidul-emadepäeval, vahest isegi mõlemal korral.

Alates 1958.-59. õppeaastaga töötame igall koolipäeval 5 õppetundi, igall pühapäeval kella 9.00 kuni kella

12.45 päeval. Õppetunni pikkus 40 min. Usuõpetuse-, emakeele- ja laulutunnid toimuvad igal õppepäeval. Eesti ajalugu ja -maateadust õpetame vanemates õpperühmades kaks emakeeletundi ja neis õpperühmades, kus kodumaatundmise-tunde pole, on sellega kolm emakeeletundi, millest üks kasutatakse kodulootunnina.

Alates 1964.-65. õppeaastaga on meil õnn töötada juha oma Eesti Maja ruumides. Klassiruumid on avarad ja mugavad, laudadeks tavalised lauad ja toolid, seinatahvlid uued ja väga head.

Meie õpetajate koosseis oli pikemat aega sama, kuni 1965. aasta kevadel õpetaja Tõnis Roosmaa kõrge vanaduse tõttu kaastööst loobus. Samal ajal liitus meie õpetajate perega Aleks. Leinjärv, hakates usuõpetust, emakeelt ja ajalugu õpetama. Ainukene puudus meie praegusel koolimajal on vaid see, et saal on väikene ja lava puudub. Loodame aga, et aja jooksul ka sellest puudusest üle saame.

Õpperaamatutena oleme kasutanud H. Rajamaa Aabitslugevikku, Eesti Lugevik I ja II, H. Jänes'e "Meie emakeel" I ja II, "Eesti ajalugu noorsoole" ja Juh. Aaviku "Koolileelo" I ja II. 1965.-66. õppeaastal koostas A. Leinjärv konspektiivse Eesti ajaloo kokkuvõtte, mis on nüüd edukalt kasutusel. Maateaduse õpetamisel oleme kasutanud mitmesuguseid raamatuid, pildimaterjale, maakaarte ja kontuurkaarte. Eesti füüsiline maakaart ja kontuurkaardid on õppejõudude valmistatud.

Iseärasusi meie koolist.

a) Meie kooli asutamisel nimetasime seda Baltimore Eesti Organisatsioonide Täienduskooliks. Kooli pikk nimetus oli tarvilik selle eraldamiseks tookord olemas olnud Baltimore Eesti Täienduskooli tõttu. Paari aasta eest muutsime kooli nime. See on nüüd: Baltimore Eesti Kool. Täienduskooli nime tarvitamine tundus tarbetuna, kuna meie kool ei vasta kuidagi Eestis tegutsenud täienduskooli tüübile.

b) Meie ei piira oma koolis õppimise aega ja meil pole lõpetajaid. Normaalselt õpivad lapsed meie koolis 10 - 11 õppeaastat ja lahkuvad tavaliselt siis, kui nad on jõudnud Ameerika keskkooli eelviimasesse või viimasesse klassi. On olnud palju juhuseid, kui õpilased meie koolist lahkudes astuvad järgmisel sügisel juba ülikooli.

c) Meie kooli asutamine toimus ajajärgul, mil seltskondliku elu organiseerimine oli veel "täies hoos" ja väga "kõrgeklassiline". Iga seltsikese ja ühingu juhataja või esimees nimetas ennast presidendiks, iga koolikese juhataja oli direktor j.n.e. Ükski meie õpetajaist ei soovinud end enam isegi koolijuhatajaks nimetada. Sellepärast siis pole meil koolijuhatajat olnud, on vaid kooli kirjavahetust korraldava õpetaja.

Baltimore Eesti kooli siht, mille püstitasime, oli lihtne:

1. Õpetame oma lapsi eesti keelt kõnelema, lugema ja kirjutama.
2. Tutvustame lapsi Eesti ajaloo ja maateadusega võimaluste piirides.
3. Aitame säilitada meie lastele eesti laulu.
4. Õpetame meie lastele usuõpetust eesti keeles ja üle kõige
5. Suuname eesti laste kasvatust eesti rahvuslikus vaimus, vastukaaluks tuiskleva ja tormava Uue Maailma mõjudele.

Oli hea, et kooli alustamisel saime kaasa tõmmata noori 13.-15. aasta vanuses. Sellest kujunes hea traditsioon. Pealegi oleme tähele pannud, et eesti keele õppimine areneb tõhusamalt just 13.-14. eluaastast alates. Varsti meie kooli kaheteistkümnendat õppeaastat lõpetades selgub, et meie koolist on läbi käinud ja normaalselt kuni 17.-18. eluaastani õppinud eesti noori 20. Samal ajal peab kurvastusega märkima, et meie "drop out"ide arv on 16. Neist elukoha muutuse tõttu vaid kolm õpilast. Põhjused: "Juba kolm-neli

aastat eesti koolis käinud. Küllalt!" Sellele lisaks veel: "mis selle eesti keelega ikka peale hakata? J.n.e.! Eestluse vaimu kantsiks on eesti kodu. Lapsi ikka veel õpetad ja loodad, et see mõjub neile veel aastate järele; arutute vanematega pole me midagi osanud peale hakata. Baltimores ei eksisteeri teist eesti kooli enam 8-9 aastat, sellele vaatamata on meie asulas vähemalt 40-50 kooliealist eesti last, kes pole oma jalga veel üle meie kooli läve tõstnud. Teisest küljest aga juba kolmandat aastat käivad meie koolis Washingtonist (D.C.) viie perekonna lapsed (45-50 miili eemal).

Baltimore Eesti Kooli õpetajad on väga vanamoodsed. Pole me veel "väga vanad" aastailt, ainult kuuekümnendate ringis (s.t. viis seitsmest). Ülejäänud on ju aastatelt "hoo- pis noorekesed". Viimase kahel õppeaastal on meid haigus- te puhul aidanud veel proudad Paabo, Grabbi ja Ambre - kõik Washingtonist. Nemaški pole päris noored inimesed, Saksamaal Eesti gümnaasiumides oma hariduse saanud. Meie pole osanud nuriseda meie eestikeelsete õpperaamatute üle. Ainukesed mu- red, mis meid on vaevanud, on: kuidas kõike õpilastele hu- vitavamaks teha, kuidas kõiki tarkusi paremini õpilastele edasi anda ja viimaks, kuidas enam lapsi eesti kooli tuua? Koolimaks oli alguses sootuks väike, ainult § 5 perekonnalt aastas - ruumiüüride ja muude pisikulude katteks. Koolipi- dude tulud läksid ka muidugi samaks otstarbeks samasse pat- ta. Kaheksa aastat tagasi olid õpetajad protestivaimu täis ja tahtsid palka kah saada. Iga õppetunni eest § 2.-, mus- tatöölise palga miinimum. See lõi siis seltskonna kihama ja lõi välku. Argumendiks meie poolt oli muidugi: lapsi viiak- se klaveritundidesse, viiulitundidesse ja balletti õppima - - maksetakse lahkesti § 4.- kuni § 5.- tunnist. Ei arutlegi seda küsimust rohkem, tulemuseks oli tasakaalukamate ja aru- kamate lastevanemate tõttu kompromiss. Iga perekond maksab § 1.- iga koolipäeva eest, vaatamata sellele, kui mitu last säält koolis käib. Kuna meil on 26-28 õppepäeva õppeaastas, siis ümmardati kogu summa § 25.- perekonnalt, ja õpetajaile

maksetakse § 2.- sõiduraha iga koolipäeva eest. Palka muidugi mitte. Mõned õpetajad võtsid nimetatud summa aasta lõpul vastu ja annetasid selle tagasi koolile teatavateks otstarveteks:

- a) kooli orkestri heaks,
- b) kooli ekskursiooni heaks,
- c) Baltimore Eesti Maja muretsemise fondi ja veel muudekski otstarveteks.

Osa õpetajaid ei võtnud rahatasu üldse vastu. Tänu nimetatud õpetajate teguviisile kogus meie koolile raha, millega saime osta Eesti Maja osatähe, anda maja ehitamisel nimetamisväärset toetust mõningate tarvilikkude vahendite muretsemiseks ja oleme suutnud üsna arvilise käsiraamatute kogu muretseda j.n.e. Organisatsioonide toetus, kuigi algul meie kool organisatsioonide koolina töötas, oli alati väga väikene, vaid § 50.- kuni § 75.- õppeaastas. Ka praegu on olukord nimetatud küsimuses samaks jäänud. Oma Eesti Majas pole me ruumide üüri maksnud. See on toetus Baltimore Eesti Seltsilt. Kooliruumide koristamise peame aga ise tasuma ja see summa on aastas § 160.- (võrdluseks - õpetajate sõiduraha kooliaasta kohta tuleb ca § 50.- õpetaja kohta).

Erandiks Baltimore Eesti Kooli suhtes on ehk veel pisikene lisand. Oleme püüdnud kogu kooli olemasolu ajal ka pillimuusikat harrastada. Esimestel aastatel oli orkestri koosseis väga mitmesugune ja koosseisult juhuslik, olenevalt õpilaste pillimängu kogemustest ja pillide olemasolust. Varemil aastail olid mängus viiul, klarnet, trompetid, alto-sarved, bariton, akkordionid ja klaver. Alates 1960.a. sügisest alustas suurem grupp järjekindlalt tööd pasunatega, millest on nüüd aastate jooksul päris korralik pasunakoor kujunenud. Kokku on meil pasunakooris 17 liiget ja esindatud on kõik vajalikumad pasunakoori pillid: flöödid, klarnetid, saksofon, trompetid, metsasarved, tromboon, bariton, bass, lüüra ja trummid. Kaks vanemat mängijat on juba ülikoolis, aga kooli vilistlastena mängivad meiega alati kaasa.

Ka tütarlapsed on vaprad pasunapuhujad (flöödid ja metsasarv). Pillimängu harjutused toimuvad muidugi äripäeva õhtuti ja laupäeviti. Koolipäevadel (pühapäeviti) pole selleks aega.

Meie kooli tulevikust. Õpilasi vist jätkuks aas - taiks, õpetajad aga kipuvad väsima. Nooremaid sellele tööle lisaks leida on raske, õieti võimatu. Organisatsioonide kongress (üle USA-line) eesti koolide küsimust päevakorda ei võta. Samuti on USA Rahvuskomitee oma tegevuses kooliküsimusest mööda läinud. Mõned tähtsamad tegelased säääl hulgas on selgesti väljendanud, et eesti kooli küsimus on "lastevanemate mure". - Kurb tunne, ja väsimusetunne muutub sellega juba tülpimiseks. Ei soovi küll pead longu lasta, raske on seda aga nimetatud tingimustel püsti hoida.

Evald Tammaru

TÄIENDUSKOOLI TÖÖST MONTREALIS

Täienduskoolide õppetöö toimub enamasti igas koolis erinevalt. Erinevused olenevad kohalikkadest oludest, võimalustest, õpilaste arvust, kooliruumidest ja muudest põhjustest. Ühele koolile sobiv ja praktiline õpetamisviis ning selle rakendamine võib sageli teistes oludes olla eba - praktiline.

Võõrsil juba aastaid püsinud täienduskoolid on oma töö ja õpetamise viisidega aegade jooksul teatud kindla rutiinini jõudnud. Võibolla oleks kasulik nüüd neid erinevusi hakata lähemalt vaatlema ja vaagima. Arvan, et selleks oleks kasu kõigile, kes noorte õpetamisega tegelevad. Edukaks koolitööks vajame üha uusi ja paremaid mõtteid.

Montrealis oleme rajanud koolitöö raskuspunkti kodus õpetamisele ja palunud lastevanemaid sealjuures teatud ulatuses õpetamise osas abiks olla. Eriti suurt kodust abi nõuab nooremate klasside töö. Vanemate klasside õpilased on võimelised juba võrdlemisi iseseisvalt kodutööd tegema. Va-

jaduse korral on aga ka nende vanematelt palutud abistavat õpetamist. Oleme saavutanud päris häid tulemusi ja koostöö lastevanematega on olnud siiras ja hea.

Kodune õppetöö toimub kolmel nädalapäeval: esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel. Vanemate ülesandeks on kindlalt neist päevadest kinni pidada, sest oluline on, et õppimine toimuks erinevatel päevadel.

Iga õpilane saab koolist paljundatud kodutöö ülesannete kausta, kus on koduse õppepäeva kohta ülesanded sees. Õpilasel on kirjalikkude ülesannete jaoks kaks vihikut:ühte kirjutab ülesanded, teine on õpetaja käes kontrollimisel. Esimese kodutööga antakse ka lastevanematele üldised juhtnöörid koduse töö läbiviimiseks ja õpetamiseks.

Lastevanemate ülesanded selles süsteemis on järgmised:

- a) Jälgida, et lugemise ülesanded õpitakse valju häälega.
- b) Lugemispalades esinevate uute ja vähemtuntud sõnade ja mõistete seletamine.
- c) Kontrollimine, et lugemine oleks voolav ja viga-deta.
- d) Etteütlu t tegemine, milleks õpetaja on määranud varem õpitud lugemispalast sobiva lõigu. Viigu kodus ei parandata.
- e) Kontrollimine, et kirjalikud ja suulised ülesanded on ettenähtud ulatuses tehtud.
- g) Loetud õppetükkide jutustamise kuulamine ja parandamine.
- h) Raskemates ülesannetes vajaduse korral lapse abistamine ja ülesande seletamine.

Nii teeb õpilane oma kodutöö ema-isa järelvalvel ja juhata misel. Siinjuures on vanematel hea võimalus jutustada oma vaateid elule, mälestusi ja jutte kodumaa päevilt, näiteks: jalutuskäik läbi Tallinna; suvitus Pärnus; matk Otepääle jne. Neist kujunevad eesti tunnid või eesti õhtud,

mis tihendavad ka perekondlikke sidemeid. Kodu soojuses antud vanemate vaated ja mõtted elule, tänapäevale, meie minevikule, rahvuslikkudele suurkujudele ja meie kangelastele kujunevad tihti määravaks teguriks kasvava noore mõttemaailma ja rahvusliku hoiaku kujunemisel.

Õpilaste kodutöö kausta tutvustamiseks tooksin näiteks kuue klassi "Kodutöö XI", mis hõlmab ajavahemikku kahe koolipäeva, 19. veebruari ja 5. märtsi vahel. (Kool käib koos igal teisel pühapäeval).

I klass:

Õpperaamatuks on H. Rajamaa "Aabits ja emakeelelugemik".

20. veebruar: Lugeda lk. 51 - teine pool.

22. veebruar: Etteütlus lk. 50 - III osa, 3 esimest lauset.

24. veebruar: Lugeda Eesti hümn, lk. 180.

27. veebruar: Etteütlus lk. 51 - 4 esimest lauset.

1. märts: Lugeda: "Pagar Eerik" lk. 52.

3. märts: Õpi pähe Eesti hünni esimene salm.

Lihtsad jõukohased etteütllused selgeks õpitud lugemispaladest on vajalikud, et õpilased nähtud ja kuulnud sõna ka õigesti oskaksid kirjutada. Eriti on vajalikud niisugused harjutused inglise keelt kõnelevates maades, kus sõnade hääldamine ja kirjapanek on mitmeti erinev.

Etteütlluste harjutamine on õpilastele päris meeldiv ja annab juba algklassides väga häid tulemusi. Kirjalikkude tööde hulgas on ka selleks klassis lühikirjandeid, et õpilane oskaks oma mõtteid kirjas väljendada.

II klass.

Õpperaamatuteks on H. Rajamaa "Aabits ja emakeelelugemik" ja H. Jänese "Meie emakeel I".

20. veebruar: Lugeda lk. 99 - II osa.

22. veebruar: Harjutused 36 ja 37.

24. veebruar: Lugeda ja pähe õppida "Eesti hümn", lk. 180.

27. veebruar: Etteütllus lk. 98 - I osa, 4 lauset.

1. märts: Lugada lk. 100 - III osa.
3. märts: Kirjuta kirjand:"Käisin aktusel" või "Käisin külas".

Selles klassis algab ka eesti keele grammatika õppimine.

III klass:

Õpperaamatuteks on "Emakeele lugemik koolile ja kodule" (Toronto Koolikomitee väljaanne) ja H. Jänese "Meie emakeel".

20. veebruar: Loen jutust "Kaitseliidu vormis 24. veebruaril", lk. 114 kuni lk. 115.
Kirjutan harjutuse nr. 98.
22. veebruar: Loen lõpuni jutu: "Kaitseliidu vormis 24. veebruaril", lk. 115-116.
Kirjutan harjutuse nr. 99.
24. veebruar: Loen luuletuse: "Eesti on me isamaa", lk. 112.
Kirjutan harjutuse nr. 100.
27. veebruar: Kirjutan kirjandi: "Käisin Eesti Vabariigi aastapäeva aktusel".
1. märts: Loen luuletuse: "Räägi jälle, emakene", lk. 111.
Kirjutan harjutuse nr. 101.
3. märts: Loen jutu: "Soove noortele".
Kirjutan harjutuse nr. 102.

IV klass:

Õpperaamatuteks on "Emakeele lugemik koolile ja kodule", H. Jänese "Meie emakeel I" ja V. Lenk'i "Kalevipoeg" - õppe- ja tööraamat lastele.

20. veebruar: Loen I ja II osa jutust "Maiu ja Arvo jälle-nägemine vabaduspäeva ööl".
Kirjutan harjutuse nr. 240.
22. veebruar: Loen III ja IV osa jutust "Maiu ja Arvo jälle-nägemine vabaduspäeva ööl".
Kirjutan harjutuse nr. 241.
24. veebruar: Jutustan emale oma sõnadega eesti keeles jutu:

"Maiu ja Arvo jällenägemine vabaduspäeva ööl".
Kirjutan kirjandi: 1. Tuisk; 2. Kui saaksin
elada Eestis.

27. veebruar: Loen jutust "Sõit jäätükil" I osa.
Kirjutan harjutuse nr. 242.
1. märts: Loen jutust "Sõit jäätükil" II osa.
Kirjutan harjutuse nr. 243.
3. märts: Loen luuletuse "Talvelõbud".
Vastan kirjalikult vihikusse küsimustele selle
luuletuse lõpus.

V klass:

Õpperaamatuteks on H. Rajamaa "Eesti lugemik II",
H. Jänese "Meie emakeel I" ja T. Künnapas'e toimetatud "Meie
kodumaa", maateaduse ja ajaloo õpikuna.

20. veebruar: Lugeda: Lipp tormis, lk. 233.
22. veebruar: Kirjuta harjutus nr. 289.
24. veebruar: Lugeda: Eesti Vabariigi aastapäeva pühitsemas,
lk. 219.
27. veebruar: Maateadus: Pärnumaa soodes. Vasta küsimused
41 - 47.
1. märts: Ajalugu: Suur Põhjasõda. Vasta küsimused 62-65
3. märts: Õpi pähe luuletus: "Eesti lipp", lk. 227.

VI klass:

Õpperaamatud on samad mis V klassis.

20. veebruar: Ajalugu: Vasta küsimused 66 - 75.
22. veebruar: Kirjuta harjutus 342 ja 343.
24. veebruar: Lugeda: Jüripäeva unistus 1343. President
K. Päts'i kõne lk. 215 ja 216 (Lugemik).
27. veebruar: Maateadus: Vasta küsimused 53 - 61.
1. märts: Lugeda: Eduard Vilde (Meie kodumaa).
3. märts: Koosta kirjand ühel järgneval teemal: 1.
1. F.R. Kreutzwaldi elu ja looming. 2. L. Koidula
elu ja looming. 3. Jüriöö tuled.

V ja VI klassis maateaduse ja ajaloo õppimisel vastab õpilane kirjalikult, selleks erilisse vihikusse, iga osa kohta vastavad küsimused. Küsimused on kodutööga kaasas ja on koostatud nii, et nad tooksid nimetatud osast esile kõige olulisema. Küsimused õpitakse pähe ja neist on koostatud kirjalikud testid klassis vastamiseks. Kuuendas klassis, kui ajaloo ja maateaduse kursus on lõpetatud, algab nende ainete kordamine.

Küsimustele vastamisega saame nüüd ajaloo ja maateaduse konspektid, mida õpilased kaunistavad joonistustega, kaartidega, väljalõigetega ja piltidega. Emakeele grammatika osas on nendes klassides sõnade käänamist ja pööramist lähemalt õpetatud ning sõnavormidest lausete moodustamist harjutatud

See oleks läbilõikeline ülevaade meie kooli kodusõppimise süsteemist. Piirduksin ainult sellega.

Kindel kord ja nõudlikkus ülesannete täitmisel olgu aluseks täienduskooli tööle. Visa ja hoolsa tööga saavutame oma eesmärgid. Lapsed armastavad korda ja peavad lugu kasvatajatest, kes neile korda õpetab ja korda austama sunnib. On vana tõde, et madalast aiast hüppab igaüks üle. Kool ja õpetajad olgu esimesed kõrged aiad ja tõkked, kes last juhiavad õige värava kaudu soovitud teele.

Karl Vaikla

Montreali Eesti Täiendus-
kooli juhataja

ALGAJA EMAKEELEÕPETAJA RASKUSI BALTIMORE'I EESTI KOOLIS

1965/66. kooliaastal langes allakirjutanule raske ülesanne - õpetada eesti keelt Baltimore'i Eesti Kooli VII õppeaasta õpilastele (3 tüdrukut ja 2 poissi, 13-ndas eluaastas), kes kõik olid Ameerika keskkooli õpilased ja kõnelesid emakeelt, kuigi mõninga aktsendiga ja vigaselt, minnes

väljendamiskeskuste puhul ja omavahelisel kõnelemisel üle inglise keelele. Ainult üks õpilane oli alustanud I õppeaastast, kuna teised olid kooli saabunud hiljemini ja paigutatud õppima vanuse järgi. Klassi loeti seetõttu raskeks.

Kuigi ma ei ole kutseline õpetaja, uskusin ülesandega toime tulevat. Olin ju Eestis täiskasvanuna, ameti kõrval, õppinud keskkooli õhtukursustel, lõpetanud gümnaasiumi ja ülikooli ning kasutanud eesti keelt, töötades hariduse alal, aga ka ajakirjade ning ajalehtede kaastöölisena. 1953. a. õpetasin Baltimore'is Berlitz'i Keeltekoolis eesti keelt ühele noorele ameeriklasele. Mainitud koolil on oma erimeetod ja eriõpikud. Eesti keele õpik tuli mul koostada endal (saksa keele õpiku eeskujul).

Baltimore'i Eesti Kool saab emakeelele anda umbes 50 tundi kooliaastas (2 40-minutilist tundi iga pühapäeva ennelõunal, septembrist maini). Selle aja ulatuses tuli teha peaaegu terve õppetöö, sest kodused tööd valmisid korraldult: kord polnud aega (ameerika kooli kodused tööd, osavõtt skautlusest, pillimängu harjutused, rahvatants jne.), kord ununesid need või ununes vihk koju... Lastevanemate kaastöö oli küsitav kas aja või teadmiste puudumise tõttu. Mõned õpilased jätsid koolipäevi vahele ja üks neist kadus juba enne koolitöö lõppu. Õpperaamatuina kasutasime algkooli lugemikku ja õpikut harjutustega (määratud kuni IV klassi kursuseni incl.).

Õppetöös langes peaarõhk võimalikult rohkele lugemisele ja kirjutamisele, et treenida hääldamist, laiendada sõnavara ja õpetada lihtsategi mõtete väljendamist kirja teel. Et teksti lugemisel pärimisele tundmatute sõnade suhtes klassis valitses vaikus, asusin sõnavara ise kontrollima. Üllatuseks selgus, et tundmatute sõnade arv oli ülirohke ja esines väärarvustusi (näit. "varustamise" all mõisteti "to steal", "varastama" jne.).

Mõisted kaugel kodumaa oludest, eriti maaelust, moodustasid tundmatute sõnade enamuse. Huvi puudumist nende

tähenduse suhtes seletasin huvi puudumisega loetava vastu. Tõin klassi O. Lutsu Tootsi-lood ja pettusin, sest need pa-
nid naerma ainult õpetaja, mitte aga õpilasi. Viimased jäl-
gisid õpetaja naeru imestunud pilkudega. Õnneks ilmus trü-
kist Helga Nõu "Ruuduline röövel" ja seda hakkasime lugema
huviga.

Ma olen veendunud, et kui klassis puudub huvi õppe-
tunni vastu, siis tuleb viga otsida õpetaja juurest, kes ei
suuda tundi huvitavaks teha. Ehk on aga inimlik, et ma asu-
sin viga otsima lugemismaterjali juurest ja kirjutasin sel-
les suhtes tuttavale, mag.phil. kraadiga kirjanduskriitiku-
le. Tema vastus puudutab laste- ja noorsookirjandust üldi-
selt, mispärast ehk on omal kohal sellest siin mõnede rida-
de avaldamine: "Olen sellest ammu rääkinud, et meie eesti
keele lugemikud on vananenud. Nad räägivad palju maast: lei-
vasõtkumisest, taignast, leiva-astjast, koduloomadest jne.
Kui ma omal ajal õelapsi suviti õpetasin, nurisesid nad ala-
tasa: Mis asi see on, mida sa meile loed, niisuguseid sõnu
ja asju meie ei tea... Ja neil oli ka igav, sest kogu mil-
jöö oli suurlinnas kasvanud lastele jumalavõõras. Nad pol-
nud senini ei lammast ega siga oma silmaga näinud, hobust
kogemata tänaval ja lehma ehk vaguni või bussi aknast"...
"Ja sama lugu on lasteraamatutega. Need võivad suurte arva-
tes olla rahvuslikud, ilusad ja hääs stiilis, kuid on laste-
le igavad. Ma katsusin omal ajal õpepojale lugeda Tootsi-lu-
gusid, ent need ei ütelnud poisile midagi: külakooli lood
kaugest Eestist, kaugest minevikust ... Kui aga lugesin
"Trips-Traps-Trulli", siis naeris poiss laginal... Laste-
kirjanik peab lastega ise kokkupuutes olema, isa või ema,
muidu ta ei suuda iialgi hästi kirjutada. Lapsed neelavad
lugusid, kui need puudutavad nende hinge ja meeli ja on nen-
de endi maailmast. Kunstlik on igav ja midagi pole parata,
nad ei taha seda ei kuulatada ega ise lugeda. Nii see on
paraku."

Ma olin ja olen nõutu. Ühinen meelsasti vilunud ema-

keeleõpetaja seisukohaga, et eesti keelt tuleb õpetada Ees-
ti, mitte aga Ameerika koduloolise lugemismaterjali najal.
Samal ajal on ka tähtis, et võõrsil sündinud ja kasvanud ees-
ti noori, kes ju eesti keelt tegelikult õpivad võõrkeelena,
tuleb kallutada lugema eesti raamatut, äratada nende huvi
eesti kirjavara vastu. Just huvi äratada, sest kui seda ei
sünni, siis ununeb eesti koolis õpitu peagi ... Edasi, kui
lastele tuleb rohkete tundmatute sõnade kõrval veel selgita-
da neile võõrast olustikku, miljööd, siis ei piisa ju 40-mi-
nutilisest tunnist kuigi kauaks ja lugeda ning hääldamist
harjutada ei saagi...

Suure rahuldustundega lugesin nende ridade valmimi-
sel päralt jõudnud E.Õ.K. "Bülletääni" number 15. eessõnast,
et koolimees ja õpperaamatute autor Herman Rajamaa on mures
küsimuse pärast, kust võtta uue sisuga ja ka uue sõnastuse-
ga materjali, mis sobib tohutus miljonilinnas või idüllilisi-
ses pisilinnas elavale eesti lapsele? Me seisame praegu uute
lugemike koostamisel erakordsete raskuste ees, milledest
eemalseisjal on tihti vähe aimu, kurdab härra Rajamaa, lisa-
des aga lohutuseks juurde, et lugemike probleemist hakkame
ometi vähehaaval üle saama. Õnne kaasa! Küllap ehk saabub
lahendust ka noorsookirjanduse osas, kui märgid ei peta.

Emakeele hääldamise treenimisel on allakirjutanu
tähelepanu juhitud vajadusele inglise keelt kõnelevaile las-
tele selgeks teha, et inglise b, d ja g häälikuga ei tohi
hääldada ühtegi eesti sõna, sest inglise b, d ja g on heli-
lised, eesti omad aga helitud, samuti, et inglise sõnaalgu-
se p, t ja k on aspireeritud (s.t. hääldatakse umbes nagu
"t-h", "p-h", "k-h"), kuna eesti omad on aspireerimata (s.t.
hääldatakse umbes nagu inglise sõnasisene p, t, k)". See
näitab, milliste probleemide ees seisab USA emakeele õpeta-
ja Eesti Koolis.

Emakeele kirjutamisel suutsid õpilased küll antud
teksti päris hästi, peaaegu veatult ja võrdlemisi kiiresti
maha kirjutada, aga õigekiri osutus puudulikuks. Mõned ing-

lise keele kirjatähed erinevad veidi eesti omist (näit. I, J, T jne.), ent nende korrigeerimine oleks asjatu vaev. Samuti ei maksa kallist aega raisata küsimustele (nagu sõnaliigid, lauseliikmed jne.), mis eesti ja inglise keeles on enamvähem samad ja seetõttu lastele tuttavad.

Pähkliteks osutusid eesti keele omapära küsimused: sõnavälded ja astmevaheldus. Neist väidavad keeleteadlased, et kes nende reegleid ei tea, see ei suuda iialgi eesti keelt õieti kirjutada ega kõnelda. Sõnaväldete kohta leidis kasutatavas õpikus järgmine reegel: "Lühike b, d, g märgitakse b, d, g-ga (kabi), pikk b, d, g märgitakse p, t, k-ga (kapi), ülipikk b, d, g märgitakse pp, tt, kk-ga (kappi)." Vaatamata seletustele ja harjutustele ei kadunud lootusetuse ja osavõtmatusse ilme õpilaste nägudelt. Üks neist ütles, et tema ei saa aru sellest ja teine, et eesti keel on hirmus keeruline... Asja ehk tegi reegli sõnastus õpikus (III-IV kl.!); mispärast "pehme b" vahel märgitakse "kõva p-ga"? Näitena toodud "kabi" ja "kapi, kappi" on ju erisõnad. "See kapp", "selle kapi" ja "seda kappi" on kergesti taibatav, mitte aga "kabi", "kapi" ja "kappi"...

Ma sain küsimusest üle lihtsa praktilise seletusega, et eesti keeles tuleb sõnu nii hääldada, nagu nad on kirjas märgitud. Inglise keeles aga tuleb iga sõna hääldamist ja kirjas märkimist õppida. Eesti keel on seetõttu inglise keelest palju kergem. Aga ka huvitavam, sest kui üldreeglist on erandeid, siis valitseb neis reeglipärasus. Nii on üksikuid sõnu, millede kirjas märkimine on sama, ent hääldamine veidi erinev: "hall" hobune, "halli" hobuse, aga "hall" on külm, "halla" on täna hommikul. Ka on sõnu, mida tuleb hääldada, nagu oleks neis kolm konsonanti või vokaali: "linna" värav, ma lähen "linna". Ent need jäävad lugemisel ja harjutustel meelde. Võõrkeelte grammatikais on sageli reegleist erinevaid sõnu, mis tulevad meeles pidada, aga on iseloomulik, et ennemini jäävad meelde sõnad kui abstraktne reegel. Keel tuleb enne praktiliselt soravalt omandada, küll siis

kujuneb ka arusaamine sellest, mispärast keeleteadlased sõnu liigitavad esmavärtelisteks, astmevahelduslikeks jne.

Õpilaste ilmed muutusid märksa rõõmsamaiks.

Mind huvitas, kuidas suhtub kõne all olevasse probleemi kaasmaalane, kellel täiskasvanuna on õnne olnud lõpetada eesti gümnaasium paguluses, omandada asukohamaa ülikoolis fil. kandidaadi kraadi ja kes on tunnustatud kirjanik. Ta kirjutab mulle muude hulgas: "Teie märkused keelereeglite kohta on tabavad. Sellises praktilises keeleõpikus, nagu Teil on kasutada, on nende esitamine ilmselt ülearune. Vastavaid reegleid võiks käsitleda ühenduses foneetikaga alles ülikooli tasemel, kus see pakub teoreetilist huvi. Madalama te koolide jaoks määratud õpikuis tekitab äee asjatut segadust ja ülearust koormust ..." Üks kindel praktiline seisukoht! Minu kui võhiku arusaamise järgi pole eesti vanema põlve haritlastel ja kirjameestel, kes oma hariduse on saanud võõrkeelsetes (vene) koolides, vist küll põhjust piinlikkust tunda, et nad eesti keele sõnaväldete ja astmevahelduse reegleid ehk ei tunne. Neil, ja ka minutaolisel, on truu abimees: Eesti õigekeelsuse sõnaraamat. See peaks leiduma ka eesti kooli õpperaamatute hulgas ja selle kasutamist tuleks õpetada. Õpilased harjuksid sellega ruttu, sest nende õpperaamatute hulka Ameerika koolis kuulub sõnastik (Webster j.t.) endastmõistetavalt.

Käänamise juurde minnes oli õpilaste jahmatus suur: eesti keeles on tervelt 14 käänet, milline hirmus keeruline keel! Ma seletasin, tuues näiteid, et eesti keel on ometi lihtsam ja kergem inglise keelest. Meie keeles puuduvad inglise keeles esinevad arvukad prepositsioonid, mis sõnadele annavad erinevaid ja vahel üllatuslikke tähendusi. Eesti keeles asendavad neid kindlad ja reeglipärased käändelõpud. Ja ei ole vaja teada ja õppida enam kui peakäänded, eriti osastav ja osastav, millede abil on teisi käändeid kerge tuletada. Valmistasin õpilastele harjutuslehti käänete nimetuste ja küsimustega, et säästa harjutusteks enam aega. Alusta-

sime harjutustega küll käänamise osas, kuna pööramiseni ma ei jõudnud, sest kevad jõudis kätte. Õpilased ehk said teatud pildi eesti keelest, mis neil senini puudus, Sellele aitas kaasa seletus ja näited, et eesti keeles käändub terve rida sõnu ühte viisi ja et sääraseid sõnagruppe pole palju. Kui tüüpsõna teada, on käänamine ja pööramine lihtne. Kui on teada, et "summa" kuulub samasse käänderühma, kuhu kuulub sõna "härra", siis ei saa käänata "summaist" ja "summe", nagu vahel tehakse, nagu ei saa käänata "härraist" ja "härre", vaid õige on "summadest" ja "härradest". Nende ridade kirjutaja aitas end gümnaasiumist läbi käänderühmade omandamise najal. Sarnase hääldamisega, kuid erineva transkriptsiooniga sõnagruppide õpetamisega, algabki inglise keele õpetamine Ameerika koolides, seega on see viis tuttav ka eesti noortele. Kui mu õpilased nägid, et eesti keel on lihtne ja huvitav, siis ei suutnud üks neist hoiduda lausumast: "That's nice!"

Minul on kujunenud veendumus, et eesti koolide (ka täienduskoolideks nimetatud) jaoks on hädasti vaja eriõpikuid, kus keel on tehtud huvitavaks, ühes metoodiliste juhistega. Ja, nagu juba eespool kirjutatud, neisse koolidesse tuleb tuua (Väike) õigekeelsuse sõnaraamat.

Ehk oleks huvitav juurde lisada praktilisi kogemusi, kuidas elustada huvi eesti keele kirjandite suhtes. Need ei taha ju kuidagi valmida, küll puudub aeg, küll töö ununeb. Ja omavahelises kirjavahetuses kasutatakse enamasti inglise keelt... Millal kirjutab siis eesti noor oma emakeeles? Kohalik ajakiri "Baltimore'i Eesti Organisatsioonide Bülletään" (ilmub kord kuus, mimeografeeritult) on avanud Baltimore'i Eesti Kooli õpilastele oma veerud. Ajakirjas leidub üks lehekülg (kui vaja, ehk ka enam...) noortele. Ja nüüd noored aina kirjutavad, küll proosas, küll isegi seotud kõnes. Tahab ju iga õpilane näha ajakirja veergudel oma riidu. Ajakirjast on neid sattunud ka New Yorgi "Vaba Eesti Sõna" "Noorte osa" veergudele. Seni on olnud kirjandeid koo-

li vanima, X õppeaasta (vanus 15 aastat) õpilastelt, mitmesugustele teemadele, nagu "Nägin jänest", "Meie klassiruum", "Jänese pesa" jne., aga ka luuletusi, nagu "Kui päike kaob", "Sõbralik päike" j.t. On aga valmimas ka nooremate õppeaastate õpilaste kirjandeid. Ajakirja toimetaja (kelleks on praegu üks kooli õppejõude) hoolitseb terve "kaastöö"korrektuuri eest. Tehtud parandustele juhitakse õpilaste tähelepanu.

Meie töö nõuab palju armastust ja ennastsalgavat vaeva! Ainsaks tasuks selle eest on - töötulemused!

Aleksander J. Leinjärv
Baltimore'i Eesti Kooli õppejõud

ABIKS PEDAGOOGILISE ERIHARIDUSETA ÕPETAJALE

USA-s tegutseb ulatuslik Berlitz'i keeltekoollide võrk. Need koolid lähtuvad teatavasti viisist, kuidas laps õpib kõnelema. Neis kasutatav meetod ja õppevahendid on viimistletud aastakümnete-pikkuses tegelikus töös.

Ühk leidub Berlitz'i meetodis mõndagi, mis võiks olla kasulik teada eesti koolide (täienduskoolide) õppejõududel, kellel pole õnne olnud omandada pedagoogilist eriharidust. Allpool on toodud see meetod tõlkes.

B E R L I T Z I Õ P E T A J A

1. Ei tõlgi kunagi.
2. Õpetab pantomiimi ^{x)} ja kontrasti abil.
3. Nõuab vastuseid täislausetes.
4. Meisterdab teksti; memoreerib tüüpsõnad.
5. Ei loe kunagi õppeülesannet enne põhjalikku harjutamist.

6. Laseb õpilast lugeda mitte enam kui kaks või kolm rida ühekorraga ja poetab vahele rohkesti vastavaid küsimusi.
7. Annab õpilasele võimaluse avastada reegleid praktiliste näidete abil; hoidub vormilisest grammatikast kuni õpilane oskab keelt soravalt.
8. Ei pea kunagi loengut: jätab õpilase teha vähemalt 50% kõnelusest.
9. Esitab õpilasele ainult sääraseid küsimusi, mida õpilane on vastamiseks ette valmistanud.
10. Mitmekesistab küsimusi ja näiteid, et vältida monotoonust. Kasutab näitlikkust.
11. Teeb positiivseid parandusi, jätkates neid harjutustega; kunagi ei matki õpilase vigu.
12. Laiendab tekstiraamatut otstarbekohasuse piirides; kunagi ei arutle moraali, religiooni ega poliitikat.
13. Treenib õpilast esitama palveid ja küsimusi ning andma korraldusi.
14. Alustab ja lõpetab iga tundi 5 - kuni 10-minutilise tagasivaatega.
15. Kasutab seinatahvlit säästlikult: mis iganes nõuab kirjutamist üle paari sekundi, on juba liiga palju.
16. Kontrollib õpilase teadmisi teda küsitledes: kunagi ei küsi "Kas said (-te) aru?"
17. Kunagi ei jää istuma terve tunni jooksul; demonstreerib mõisteid, mis võimalik; osutab huvi ja elevust.

18. Kõneleb selgesti ja paraja tempoga, ent ilma kisenduse-
seta.
19. Ei õpeta sõnavarast enam kui kaks või kolm uut sõna
ühekorraga, ent harjutab neid põhjalikult.
20. Laseb õpilasi vastata individuaalselt, mitte kooris.
21. Jätab vähehaaval kõrvale "ise-vastavad" küsimused. Ka-
sutab küsimusi: "Kuidas?", "Mis?", "Millal?", "Kus?"
"Kes?", "Milline?", "Mispärast?"
22. Ei paranda õpilase kodutööd; kasutab üksnes järgnevaid
sümbole:
 - A. Kriipsutab alla vead sirge joonega.
 - B. Kriipsutab alla vigase lauseehituse loogelise joonega.
 - C. Osutab vahelejätetu konksuga ().
- x) Pantomiim - tumm ehk tekstita näidend. Kasutatakse roh-
kesti pilte ilma seletava tekstita.

Inglise keelest tõlkinud

Aleksander J. Leinjärv

TÄIENDUSKOOL VÕI EESTI KOOL

Baltimore'i Eesti Kooli usuõpetaja Uno Plank ütles kohaliku Eesti Seltsi 30.a. juubeli aktuse palvuses 23.ok-
toobril 1965, et kui Noor-Eesti omal ajal püstitas loosungi,
et olgem eestlased, aga saagem eurooplasteks, siis sundpagu-
luses peab meie loosung olema - saades ameeriklaseks, jäägem
eestlasteks!

Selleks töötavad meil pühapäeviti ja õhtuti koolid,
kus lastele õpetatakse usuõpetust nende emakeeles, eesti
keelt, Eesti ajalugu ja maateadust, laulmist ja mõnel pool
ka pillimängu. Vähemalt ühel koolil on oma pasunakoor. Oleme

nimetanud need koolid täienduskoolideks. Osalt ehk tagasihoidlikkusest või ehk ka seetõttu, et need koolid annavad eesti noortele teadmisi nende emakeele, kodumaa ajaloo ja maateaduse, laulu ja muusika aladel, täienduseks asukohta maa õppeasutustes antavaile teadmistele. Emakeelsele kirjikele on nad pühapäevakoolideks.

Meie vabal kodumaal oli täienduskooli ülesanne hoopis teine. Need koolid või klassid kuulusid avalike algkoolide juurde. Algkool moodustas ju ühtluskooli esimese järgu, valmistades lapsi ette kesk- või kutsekooli astumiseks. Aga mitte kõik lapsed ei läinud sinna. Mõned ei lõpetanud 6-klassilist algkooli, vabanedes koolikohustusest vanusepiiri tõttu. Algkool polnud andnud säärasele noortele ei teoreetilisi teadmisi ega praktilisi kogemusi ühegi elukutse või töö alal. Koolist jäid nad eemale noorelt, 14-aastaselt. Kutsekooli oli omariikluse algupoolel vähe ja needki olid kohati raskesti kättesaadavad, eriti maal ja aineliselt kehvadele noortele. Nii oli Pärnumaal üksainus põllutöökool Pollis ja jäigi ainsaks; õpilaste rohkuse üle polnud tal põhjust uhke olla. Seega oli meie koolikorralduses, eriti maal, lünk.

Selle lünga täitmiseks avati kas avalike algkoolide juurde või nendest eraldi ühe- ja kaheaastase kursusega täiendusklasse või täienduskooli. Nende korraldust suudeti kindlaks määrata vaid esialgsete juhiste-ga (R.T. 53 ja 56, 1931). Kuigi neis õpetati ka üldhariduslikke aineid, olid nad peamiselt, ja seda loomulikult, kutselaadilised koolid või klassid, eriti maal - tütarlaste käsitöö ja majapidamise ehk kodumajanduse täienduskoolid. Pärnumaal kutsus rahvas neid "perenaiste või pruutide koolideks", kuna paistis silma, et õpilased kooli lõpetamisel enamasti kohe mehele said. Töötasid aga ka üksikud üldhariduslikud täienduskoolid, kesk-kooli I ja II klassi kava järgi. Harjumaal oli ajakirjanduse ja Pärnus kalanduse täienduskool jne. Üksikasjalikumaid ja huvitavaid andmeid nende koolide ja klasside kujunemise

kohta annab haridusnõunik Märt Raua raamat "Eesti kool aegade voolus I" (lk. 98-100).

See koolitüüp aga hakkas kaduma ja seda kutsekoolide tekkimise ja koolivõrgu arenemise tõttu. Kui 1931/1932 oli Eestis 63 täienduskooli või klassi 1708 õpilasega, siis 1939/1940 oli neid veel kõigest 31, kus õpilasi oli 625 (Eesti Teatmeteos II, 82 lk.). Puuduvad koolid muudeti kutsekoolideks.

Mälu värskendamiseks toodud read peaksid näitama, et "täienduskoolide" nime all töötavail pagulaskonna koolidel pole mingit ühist Eesti täienduskoolidega. Eestluse seisukohalt ei saaks emakeelset haridust vaadelda kui täiendust asukohamaa koolides saadavale haridusele. Kui ehk tundub liiga julgena selles näha just hariduse alust, siis asukohamaa hariduse kõrvale võime emakeelse hariduse kindlasti seada. Nii et on õige küsimus, kumb haridus teist täiendab. Inglise keeles saame täienduskoolist Supplementary School, mis võõrale selle koolitüübi suhtes küsimusemärgi asetab. On USA-ski koole, mis, eriti keelte alal, keskkoolides õpetatavat täiendavad, ent neid nimetatakse ikka koolideks - Latin School, School of Languages jne.

Seega oleme julged ja anname lastele õiged nimed - nimetame oma "täienduskoolid" k o o l i d e k s, nagu seda mõnel pool on juba tehtud. Olgu meil Eesti Majade kõrval ja neis töötamas Eesti Koolid. Seega oleks vastus pealkirjas asetatud küsimusele: mitte eesti täienduskool vaid e e s t i k o o l i!

Aleksander J. Leinjärv
Baltimore'i Eesti Kooli õppejõud

PÕHJALA KURSUS HELSINGIS

Põneva ootustuhinaga südames istusin Göteborgis Soome lennukile, et sõita Helsingisse Põhjala kursusele. Ühe tunni ja veerandi pärast jõudis lennuk Helsingi lennuväljakule. Asjatult olin vaadanud lennuki aknast lõuna poole, et

kodumaa randa näha, kuid paks pilvekardin varjas selle mu silme eest. Niisiis pühendusin täielikult sellele, mis hõimud mulle pakkusid.

Põhjala Koostöö-komitee kodundusõpetuseks korraldas oma seekordse kursuse Helsingi ülikooli põllumajanduse institutsioonis Helsingi lähistel, Vikis 16.-19. aug.k.a.

Sissejuhatuseks olgu märgitud, et Helsingi ülikool on ainuke Põhjamaal ja peaaegu kogu Euroopas, kus kodundusaineid võib õppida põhjalikult. Helsingi ülikoolis alustati kodundusainete õpetamisega 1946. Pärast gümnaasiumi lõpetamist võib õppida kodundusaineid põllundus- ja metsandusteaduse fakulteedi juures ja õiendada kandidaadiksam kas toiduainetekeemias või kodundusökonomias peaaegonena. Õppeaeg on 5-6 aastat. Nendes ainetes võib saavutada ka litsentsiaadi ja doktorikraadi. Õpetus toimub soome keeles. Fakulteedi lõpetanud kandidaadid võivad teaduslikke uurimusi teostada ülikooli või teiste uurimisasutuste juures. Nad töötavad õppejõududena kõrgemates koolides, juhtivatel kohtadel kodundusega tegelevais organisatsioonides või asutustes, haiglates või suurmajapidamistes, tööstustes või ärimises.

Helsingi ülikooli põllumajandus- ja metsandusteaduskonnal on pealinnast umbes 20 km ida pool täiesti uus moodne hoonetekompleks, keset laiu katsepõlde ja -aedu. Sääl on ka toiduainetekeemia, lihatehnoloogia ja mikrobioloogia institutsioonid. Elegantsete valgete hoonete kubistlikku stiili rõhutab kontrastne must. Hoonete sisemuses valitseb tsement, kuid see muutub kauniks taustaks mustade mööblite ja valgete ukse- ja aknapiitade mõjul. Kaine asjalikkus valitseb kõikjal. Akustika ja ventilatsioon on suurepärased. Kogu fondsein on filmiekraan, taamal on filmi- ja diaprosjektorigid, kõnepuldise on ^{shifertul} (kinnitatud) kiriprosjektor ning suur tangentiide laud. Kõneleja vajutab vastavaile nuppudele, aknaeesriided vajuvad automaatselt kinni, tuled kustuvad ja vastav projektor astub tegevusse. Kuulaja on võlutult moodsa tehnika võluringis.

Muidugi ei saa toitlusõpetust anda ainult kateedri tagant, vaid selleks on ka vastavad institutsioonid nende juurde kuuluvate laboratooriumidega katsete ja uurimuste teostamiseks. Kursuslastel oli võimalus näha toiduainetekeemia, lihatehnoloogia ja mikrobioloogia institutsioone.

Kursustele saabus ligi 200 kodundusõpetajat ja spetsialisti Rootsist, Taanist, Norrast ja Soomest. Islandist puudusid seekord osavõtjad. Suurem osa kursuslasi elas sealseis neljakordseis üliõpilaste majades, nn. Latukartanos. Oli muidugi haruldaselt stimuleeriv kohata loengute vaheaegadel, ühistel söögiaegadel ja õppekäikudel teisi Põhjala kolleege ning vahetada mõtteid nii kuuldu ja nähtu kohta kui ka võrrelda tööd eelpoolnimetatud maades.

Põhjala koostöö komitee kodundusõpetuseks asutati 1909 Sorø's Taanis, Taani kolleegide algatusel. Põhjala naistel, kes on töötanud eelpoolnimetatud maades kodunduse taseme edendamiseks, on olnud juba 58 aastat tihe kontakt omavahel. Nad on jaganud vastastikku kutsealaseid teadmisi ja saanud uusi ideid oma ala harrastamisel. Nende aastate jooksul on peetud kümnekond kodundusõpetajate kongressi. Muuseas, 1935 Stockholmis toimunud kongressist võttis osa ka Eesti esindajaid. Juhataja Hilda Ottenson esines sellel kongressil ettekandega kodundusõpetuse teostamisest Eesti koolides ja juhataja Anni Varma kõneles "Tööst Eesti kutsekoolides".

Aastast 1933 aga algasid perioodilised Põhjala kursused. Esimene neist toimus juba 1933 Oslos, pärast seda vaheldumisi Kõigil Põhjamaadel, enamasti iga kolme aasta järgi. Kursuste keeleks on rootsi keel, kuna sellest saavad kõik skandinaavlased aru.

Belviimane kursus peeti Rootsist, Göteborgis 1966, uues Kodunduse Seminaris teemal: "Meie õpetuse eesmärk ja teed selle saavutamiseks". Kuna praegu Skandinaavia koolisüsteemis toimuvad suured uuendused, on hädavajalik, et iga õpetaja teeks endale selgeks, mis on õpetuse siht selles va-

nuseastmes või koolitüübis, kus tema töötab. Sihi saavutamiseks on tihti vaja täiesti uusi õpetamisviise. Göteborgi ülikooli pedagoogika institutsiooni juures toimub praegu ulatuslik uurimine õpetustöö uuendamise alal ja säält tuli gi ettekannete südamik Göteborgi kursusele.

Soome kursuse teemaks oli "Täienduskursus toitlus-õpetuses". Kursuse juhatajana toimis Helsingi kodundusseminari rektor Aune Saloheimo, programmi koostajaks oli prof. P. Roine.

Kursusel käsitleti järgmisi teemasid:

1. "Kodundusökoonomia õpetamine Helsingi ülikoolis",
prof. U. Vartiovaara.
2. "Toitlusprobleeme heaolumaades", prof. P. Roine.
3. "Kuidas rasvumine tekib ja kaob", med. dr. R. Pelkonen.
4. "Hambad ja toitlus", prof. P. Roine.
5. "Raua puuduse anemi laste ja noorte juures", prof. O. Waszi-
-Höckert.
6. "Toitlusfüsioloogilised seisukohad alkoholismi suhtes",
dotsent H. Vallgren.
7. "Nälg ja söögiisu", fil.lic. A. Ahlström.
8. "Katseloomad toitlusuurimuste juures", agr.forst.lic.
Ritva Seppanen
9. "Toitluse tähtsusest südame- ja näärmehaiguste puhul",
dots. Maja Pekkarinen
Prof. H. Gyllenbergilt kuulsime:
10. "Kas mikroorganismid võivad meid toita?" ja
11. "Mikrobioloogiast kodus".
Agr. forst. lic. Eva Eklund esitas ettekande:
12. "Konsumtsiooni piim mikrobioloogia vaatekohast" ja
Dr. Birgit Monnberg-Brehmer esitas
13. "Probleeme toiduainete kontrollimisel".
Dr. Ö. Wahlroos tutvustas meid
14. "Moodsa toiduainete analüüsiga".
Dotsent P. Koivistoinen käsitles
15. "Aktuaalseid probleeme toiduainete uurimisel" ja

tekn. dr. Rakel Kurkela

16. "Toiduainete sensoorsest hindamisest".

Prof. F.P. Niinivaara tutvustas ja näitas meile tööd lihatehnoloogia institutsioonis.

Kogu kursus andis tunnistuse suurest ja tõsisest tööst, mis Helsingi ülikool teeb toitlustuse ja kodundus-ökoonomia küsimuste uurimisel, eriti põhjamaade seisukohalt. Kursuslastel oli põhjust tänada suurejoonelise kursuse korraldajaid ja referente, Soome riiki ja mitmesuguseid Soome tööstusi, kes katsid kursuse kulud. Õppemaksu kursusest osavõtjail ei olnud. Internaaadi- ja reisikulud katsid osavõtjad ise.

Lahkumisõhtu peeti Helsingi eeslinnas Oitios, poliitehnikumi üliõpilasmajas "Tipolis". See oli juba omaette elamus seda ehitust näha. Selle on ehitanud politehnikumi üliõpilased arhitekt Pietilä kavandi järgi. Tsemendist ja tahumata punasest graniitplokkidest koloss on oma tohutsuurte ruumidega kui Toonela toad, millede halli hämarust valgustavad loitvad leegid määratuil lõugastel. Ringsõitudel paelus mind eriti metsa ehitatud Tapiola, moodne Helsingi eeslinn. Huvitav oli ka Kerava algkooli uus hoone õige praktiliselt lahendatud institutsioonidega. Uus oli mulle ka kooli autokorrastuse töökoda, kus poisid algkooli vanemais klassides õpivad igapäevast autokorrastust ning lihtsamaid parandustöid.

Kuna kursuse korraldajate tuumiku administratiivses osas moodustasid Soome rootslasist kodundusõpetajad, siis viisid nad kursuslasi vaatama vana ajaloolist Pori linna, mis on praegugi Soome-rootslaste keskus. Pori lähedal asub ka Soome-rootslaste majapidamisseminar. Soomes on rootslasi vaid 8%, kuid neil on kõik koolitüübid olemas, s.t. soomekeelsete kõrval on ka rootsikeelsed algkoolid, keskkoolid, seminarid ja ülikool. See süsteem on Soome riigile muidugi kallid, kuid näitab soomlaste haruldast suurejoonelisust oma vähemuste vastu, mida rootslased omas riigis soomlaste

suhtes sugugi ei rakenda.

Kahjuks ei ole meie ajakirjas ruumi kursuse huvitava ettekannete refereerimiseks. Kui kokkuvõtlikult midagi öelda Soomes nähtud tänapäeva toitlustuse kohta, siis küll seda, et see läheneb täisväertusliku toitumisnõuetele. Haruldaselt rikkalik aedviljade ja nende sortide rohkus turul, toiduainete ärides, sööklais on põhjamaa kohta suur. Kas või kursuslastegi toitlustamisel, kus esines värsked puuviljad ja marjade kasutamine suhkrustatud magustoitude asemel (nagu Lõuna-Euroopas), üldine täisteralise hapendatud rukileiva ja sepiku kasutamine (tuntud eesti leivasordid), piimasaaduste mitmekesine tootmine ja tarvitamine näitavad rahva tervest maitsest ja kasvatatud toitumistraditsioonidest. Viimaste aastakümnete teaduslik uurimine toitlustusalal on selgitanud palju olulist ja uut, nii et praegust rahva toitumist Soomes peetakse juba sellekohastele nõuetele enam-vähem vastavaks.

Elmire Kägi

P.S. 22. - 27. juulini 1968 toimub Bristolis (Inglismaal) 11. rahvusvaheline kodundusõpetajate kongress, millest osavõtuks on Eesti Õpetajate Keskkõhingu kaudu saabunud kutse ka Eesti Kutsekooliõpetajate Ühingule Rootsis.

ÕPPETÖÖ NÄITLIKUSTAMISVAHENEIST

P ä r a s t 2. m a a i l m a s õ d a hoogustunud tehnika areng haaras oma orbiiti ka koolide õppevahendite uuendamise ja edasiarendamise. Selletõttu on nüüd saadud suurel määral teostada sellel alal enne 2. maailmasõda liikvel olnud ideid. Väga moderne, vastavate õppeainete käsitlemiseks sobiv ja hõlpsasti käsitsetav õppevahendite kogu võimaldab tänapäeval õige suures ulatuses õppetöös näitlikustamist, millest on rohkesti kõneldud ja kirjutatud juba

sajandeid tagasi. Ka eesti koolid (täienduskoolid) ei tohiks maha jääda sellest suurest arengust, mis praegu kõikjal koolipõllul toimub. Õppetöö näitlikustamine kuulub ju ka meie koolitöö õppeviiside hulka. Uute õppevahendite abil saavutame lühema ajaga paremaid tulemusi ja teeme ühtlasi õppetöö lastele huvitavamaks.

A u d i o - v i s u a a l s e i l e õ p p e v a - h e n d e i l e ja nende kasutamisele seoses õpilaste isetegevusega ma vihjasin juba eelmises "Bülletäänis". Nim. õppevahendid olid juba iseseisva Eesti koolides tuntud ja laialt kasutamisel. Nüüd on tehnika arengu edusammud täiustanud audio-visuaalsete õppevahendite ehitust ja kasutamiskiisi. Käesolevas lühikirjutises ma tõstaksin nim. aparaatidest esile vaid 2 liiki: projekteeriv ja heliline.

Projekteeriv aparaat on meil vanasti tuntud n.n. udupildi aparaadi järeltulija. See töötab piltide ja tekstide läbivalgustamise põhimõttel. Selle kasutamine on lihtne ja tõhus. Selleks peab olema valmistatud projekteeritavaid pilte ja pildiseeriaid. Valmistatud eesti-ainelisi pildiseeriaid võib saata koolist kooli ka eri maailmajagudes töötavaile eesti koolidele. Kui soovitakse projekteerida ekraanile pilt otse raamatuist, harilikke fotosid, piltpostkaarte j.n.e., siis tuleb kasutamisele võtta peegelduse põhimõttel töötav aparaat. Uusimad tüübid on juba hea projekteerimisvõimega, pildid on veel ainult pisut udused. Vanasti olid pildid palju udusamad, millest tuleneski nimetus "udupildi aparaat".

Õppefilmide kasutamine on viimaseil aastail võitnud koolides suure poolehoidu. Ka eesti koolide õppetöös tuleb senisest suuremal määral hakata filme kasutama, ka amatöörfilme. Õppefilme kodumaa-aineil on meil võimatu saada. Küll aga on soovitav kasutada filme, ka amatöörfilme, eriti aga helifilme, eestlaste omakultuurilisest isetegevusest eri maal. Meil valmistatakse rohkesti filme Eesti Päevadest, noorte suurlaagreist, suvikodude tegevusest, Eesti Vabariigi 50. aastapäeva pühitsemisest j.n.e. Nim. filmide paljudamise

teel saame neid näidata eesti noortele kõigil mandreil. See lähendab meid üksteisele ja on suure väärtusega meie noorte rahvusliku kasvatuse seisukohalt.

Viimaste aastate uudisena peab mainima projektorit, mis kateedril seistes projekteerib taga olevale ekraanile soovitud pildi või teksti. Nim. aparadi kasutamisel ei ole ruumi pimendamine hädavajalik. Aparaat töötab läbivalgustamise põhimõttel ja vajab selleks eriti valmistatud pildimaterjali või teksti, kuid see projekteerib ekraanile ka enne õppetundi või õppetunni keskel vastavale alusele tehtud joonised ja teksti, täites seega koolitahvli aset, kuid palju kiiremalt ja tõhusamalt.

Heliliste õppevahenditena esinevad heliplaadid ja lindid. Eesti heliplaate, mis sobivad eesti muusika õpetamiseks, on meil küllalt. Ka helilintide kasutamine eesti koolides on hõlpsasti teostatav vastavate operaatorite rohkuse tõttu. Eesti aktuste, kooli ja laulupidude j.t. pidulike sündmuste helilindistamine ei ole ju nüüd kuigi raske ülesanne. Võetud helilintide abil saavad eesti noored kuulda eestlaste isetegevusest eri maadel. Ka see on suure kasvatusliku väärtusega.

Vaikfilmile vihjates lõpetan käesoleva lühikirjutise. Kui me paneme rõõbiti tööle pildiseeriat projekteeriva aparadi ja seda seeriat selgitava helilindi või -plaadi, siis saamegi kombinatsiooni, mida eesti keeles võiksimme nim. vaikfilmiks. Neid on meil juba koostatud (näit. kadunud K. Hintzer Saksamaal), kuid uusi ja ajakohasemaid on praegu katseliselt koostamisel.

A. Kajassaar

MÄRKMEID EESTI KOOLIDE JA ÕPETAJATE ÜHINGUTE TÖÖPÖLLULT

K ä e s o l e v a "B ü l l e t ä ä n i" numbris soovitab hr. A. Leinjärv eesti "täienduskooli" asemel tarvitada "eesti kool". See on muidugi mõeldav maal, kus ei ole täielikke eesti koole. Aga näit. Rootsis, kus on olemas eesti algkoolid Stokholmis ja Göteborgis, peame kasutama teiste

koolide kohta nimetust "täienduskool". Muidugi Eestis 40 aastat tagasi kehtinud koolisüsteemis "täienduskooli" nime-tuse all esinenud koolitüüp tähendas hoopis midagi muud. Siin võõrsil tekkinud täienduskooli-mõistel on hoopis teist-sugune sisu ja tähendus, kuid sellepärast me ei tarvitse se-da veel hüljata. Aga, nagu märgitud, võidakse vabalt kasuta-da ka nimetust "eesti kool", kus ei ole muid eesti koole. Heal lapsel on mitu nime ja eesti kooli puhul on meil tege-mist eriti hea ja armsa lapsega.

E e s t i t ä i e n d u s k o o l i loomisega ole-me siin võõrsil saanud koolitüübi, milleks ja milles tööta-miseks meist keegi ei ole saanud eri ettevalmistust. Kuigi tagantjärele saime siin teada, et Sydneys (Austraalias) ole-vat 1934.a. (või koguni 1929.a.) alates meie täienduskoolile väga lähedane koolitüüp tegutsenud, aga seal enne Teist maa-ilmasõda saadud kogemustest me ei tea tänaseni midagi. Võõr-sile saabus kaugelt üle 1000 kutselise eesti pedagoogi. Neist on ca 700 eesti koolis lühemat või pikemat aega tegutsenud (Rootsis üksi töötas ajavahemikus 1946-1952 eesti koolides kokku 161 kutselist pedagoogi). Nüüd on aja jooksul suur osa Eestis kutselise ettevalmistuse saanud pedagoogidest kooli-põllult lahkunud. Osa on veel järel. Paljudel neist on pike-maajaline praktika eesti koolides ja täienduskoolides. Kõi-gile, kes on eesti täienduskoolides töötanud või veel tööta-vad, on selgeks saanud, et meil on tegemist hoopis erilaadi-lise koolitüübiga. Meile on selgunud - paljudele väga kibe-date kogemuste järele -, et täienduskoolis tuleb kasutada hoopis teistsuguseid õppetööviise, kui neid on kasutatud või kasutatakse harilikes koolides.

R ü h m a t ö ö õ p p e v i i s i n a oli Eesti koolitöö teoorias ja praktikas tuntud ja ka laialdaselt teos-tatud. See tuli otsekohe suureks õnneks eesti laagrikoolide-le Rootsis ja sõjajärgsel Saksamaal, kus niisamuti paljud laagrikoolid pidid töötama, tihti 3 - 4 klassiga ühes komp-lektis. Ja hiljem tuli see veel suuremaks õnneks eesti täien-

duskoolide tegevusele üle maailma. Ka i n d i v i d u a a l -
s e t ö ö v i i s i mõiste ei olnud Eestis iseseisvuse ajal
tundmatu. Pärast Teist maailmasõda asuti paljudes maades
vanade koolisüsteemide lammutamisele ja uute ülesehitamise-
le. Sel puhul on saanud rühmatöö ja individuaalse õppetöö
meetodid märksõnadeks, millede ümber keerlevad lugematute
koolikonverentside kavad ja mis on andnud ja edasi annavad
ainet paksude raamatute kirjutamiseks. Eesti koolidele, eri-
ti täienduskoolidele, on rühmatöö ja individuaalse õppetöö
meetod olemasolu küsimus. Kuidas neid meetodeid teostada ja
missuguseid kogemusi on sellel alal saadud - need on küsimu-
sed, mis vajavad selgitamist ja vahendamist. On kolleege, kes
on sellel alal häid tulemusi saavutanud - ütleme, kusagil
Austraalia sisemaal töötavas täienduskoolis. "Bülletään" on
valmis neid kogemusi vahendama kõigile meie kolleegidele
teistes maailmajagudes. Saadud kogemuste vastastikuse vahen-
damise kaudu ja abil õpivad kõik, aga eriti need, kellel
puudub pedagoogiline ettevalmistus.

L u g e m i s o s k u s e o m a n d a m i n e on
eesti kooli üheks peaeesmärgiks. "Selge, vigadeta, kaasaelav
ja ilmekas lugemine", seisab "Täienduskoolide õppekavades".
Millal alustada lugemisoskuse õpetamisega? Kas eesti koolis
(täienduskoolis)? Ei, see peab enamail juhtudel palju varem
teostuma! Viimase aja sellealased uurimused on näidanud, et
lapsed, peale väheste erandite, on võimelised lugemisoskust
omandama juba 3.-4. eluaastast alates ja et lugemisoskuse
aste-astmeline omandamine ühes vastava käelise tegevusega on
väikelapse intellektuaalseks arenemiseks hädavajalik. Vasta-
valt sellele tuleks aabitsakursus meie koolide õppekavast
nihutada kodude või siis vähemasti pühapäevakoolide töökavas-
se. Senise aabitsakursuse sõnastus on ju allpool 6-7 aasta-
se lapse vaimset arengut. Sellest oli muidugi teadlik ka nen-
de ridade kirjutaja oma uue "Eesti aabitsa" koostamisel ja
sellepärast ongi see rohkem eelkooliealistele mõeldud. Aga
ikkgagi võib tulla 1. klassi lapsi, kes ei oska lugeda. Indi-

viduaalne tööviis on seega esimesest õppepäevast alates ainsaks õppetööviisiks. Lugesioskuse süvendamiseks tuleb kasutamisele võtta sobivaid lasteraamatuid kuni jõuludeni. (Lugesioskuse õpetamise kohta vt. lähemalt "Täienduskooli õp-pekavade" seletuskirja eesti keele kava kohta.)

Eesti keele lugemikele vihjatakse peaaegu igas "Bülletääni" numbris. Nähtavasti mõnes kohas kasutatakse veel "Eesti lugemik" I osa, mis ilmus 15 aastat tagasi, kuid mis on ammu trükist lõppenud. 2 aastat tagasi ilmus Torontos "Ema-keele" lugemik koolile ja kodule", mis on määratud 3. ja 4. õppeaastale. Kas see on meie koolides ja kodudes kasutusele võetud? Kasutatakse 15-20 aastat tagasi ilmunud lugemikku ja nurisetakse siis, et miks see ei ole ajakohane. Meie ei tea, kas praegu ilmuvad lugemikud on 15 aasta pärast veel kõigiti ajakohased. Muide, lugemike koostamise kohta vahest niipalju, et noorimale astmele on see raskeim ülesanne sobiva materjali puuduse tõttu. Kogu meie pagulasaja kestel ei ole ilmunud ühtegi uut jõululuuletust, mis sobiks noorimaile õpilastele, niisamuti lastelaule, mis sobiksid 7-9 aastasile. Tuleb paratamatult kasutada vanu, kodumaal iseseisvuse ajal ilmunuid. Nurisetakse, et miks ei ole lugemikes uut ja värsket, eriti luule alal. Sõja ajal kerkis meil esile luuletaja Kersti Merilaas, kelle lastelaule ei ole senini meie lugemiseks avaldatud. Kui nüüd uutes lugemikes avaldatakse K. Merilaasi lastelaule, siis võidakse ju jälle nuriseda, et miks võetakse niipalju luuletusi just sellelt luuletajalt! Või teab keegi kuski ilmunud olevat uusi toredaid lastelaule, mis sobiksid 6-9 aastasile ja mida senini ei ole lugemikes avaldatud? Eesti Õpetajate Keskühingu juhatuses on praegu koostamisel "Põimik", kuhu tahetakse koondada õppetööks sobivat saatematerjali proosa ja luule alalt. Oleme väga tänulikud iga sobiva proosa- ja luulepala eest!

E e s t i P ä e v a d e korraldamine on mitmel maal muutunud juba ilusaks traditsiooniks. Mõnel maal on sel puhul ka õpetajad ja teised koolitegelased omaette kokkutu-

lekuid korraldanud. Kas ei oleks mõeldav, et Eesti Päevadega seoses ka õpetajate kokkutulekud muutuksid kindlaks traditsiooniks oma hoolikalt ettevalmistatud kavaga? Neil kokkutulekuil peetavad ettekanded või vähemasti kokkuvõtted nendest võiksid ilmuda "Bülletäänis" või mõnes muus väljaandes ja saaksid sel teel kättesaadavaiks kõigile asjahuvilistele teistel maadel. Sel viisil kasvame kindlamini ühiseks pereks üle maailma. Oleks muidugi väga tervitatav, kui õpetajate kokkutulekuil viibib esindajaid ka teistelt maadelt, näit. U.S.A. Eesti Päevade õpetajate kokkutulekul Kanadast või vastupidi. Veelgi huvitavam ja põnevam oleks, kui Saksamaal, Inglismaal või Rootsis saaksime näha ja ka kuulda meie kolleegide esindajaid Ameerika mandrilt või koguni Austraaliast! Selline esindajate ja ettekannetega esinejate vastastikune vahetamine vastavate ürituste puhul on juba aastaid toimunud Saksamaa ja Rootsi eesti õpetajate ühingute vahel. Ja lõpuks: ülemaaliste õpetajate kokkutulekute korraldamine elustab meie õpetajate ühingute tegevust, mis näib mõnel maal väga hädavajalik olevat.

Eesti õpetajate ühingute tegevusalade hulka peaks kuuluma eesti kooli tähenduse ja eesmärgi selgitamine meie rahvale ja eriti lastevanemaile. Kas on selleks kasutatud kõiki olemasolevaid võimalusi, näit. eesti ajakirjandust? Ka näit. Eesti Päevade või laulupidude kavabrosüürid on selleks teretulnud võimalused. Ka kohaliku ulatusega väljaanded on väga sobivad. Tõsist tunnustust pälvib näit. Baltimore Eesti Organisatsioonide Bülletääni kaudu eesti kooli ja kultuuri süstemaatiline selgitamine.

Eesti Õpetajate Keskühingu tegevusväljalt lõpuks niipalju, et k.a. suvel toimus Vancouveris (Kanadas) WCOTP (The World Confederation of Organizations of the Teaching Profession) kongress, millest Eesti Õpetajate Keskühingu täisvolilise esindajana osa võttis pr. Aino Tamm, kes ise töötab õpetajana Vancouveris.

H. Rajamaa